

POGLED NA OLUJU

E-BOOK

O AUTORU

Moje ime je. Borna Marinić, magistar sam povijesti. Sav svoj rad posvetio sam Domovinskom ratu. Autor sam 2 knjige i 12 dokumentarnih filmova na ovu temu. Posebno sam ponosan jer sam jedan od trojice autora izložbenog prostora na vrhu Vukovarskog vodotornja. Trenutno vodim i uređujem emisiju "*Domoljubne minute*" na Hrvatskom katoličkom radiju, svoj vlastiti portal *domovinskirat.hr*, istoimene društvene mreže te sve popularniji podcast "*Gdje si bio '91?*".

Kontakt

borna@domovinskirat.hr

OLUJA JE POSLJEDICA DUGOTRAJNOG PROCESA NEUSPJEŠNIH PREGOVORA

Bitno je istaknuti da operacija Oluja nije bila iznenadni hir hrvatskog vodstva već posljedica dugotrajnog procesa neuspješnih pregovora s vodstvom pobunjenih Srba o mirnoj reintegraciji okupiranog hrvatskog teritorija i nedjelotvornih poteza međunarodne zajednice. Zato se, kada pričamo o Oluji, ne možemo ograničiti samo na kolovoz 1995. godine jer njezini korijeni sežu u početak 90-ih.

Europska zajednica je, kako bi spriječila rat, intervenirala tako što je na odluku Hrvatske o samostalnosti stavila tromjesečni moratorij. U međuvremenu rat je, u ljeto 1991. godine, eskalirao i u njega se na strani pobunjenih Srba otvoreno uključila Jugoslavenska narodna armija. Vidjevši da Europska zajednica nema konce u svojim rukama u pokušaj mirnog rješenja uključili su se Ujedinjeni narodi na čelu s američkim diplomatom Cyrusom Vanceom. Prema njegovom planu početkom 1992. u Hrvatskoj je nastupilo primirje, a s okupiranog teritorija JNA se morala povući. Ubrzo su na to područje došle snage UNPROFOR-a koje su trebale omogućiti povratak prognanih Hrvata svojim kućama. Međutim to se nije dogodilo te je zbog statusa quo Hrvatska s međunarodnom zajednicom tražila alternativno rješenje.

SAD, RUSIJA, EU I UN POKUŠAVAJU PRONAĆI MIRNO RJEŠENJE ZA ZAVRŠETAK RATA

Jedno takvo pojavilo se u jesen 1994. godine. Bila je to mirovna inicijativa poznata kao Plan Z-4. Naziv plana je simbolizirao početno slova grada Zagreba, gdje su se pregovori održavali te četiri uključene strane: Sjedinjene Američke Države, Rusiju, Europsku uniju i Ujedinjene narode koje su pokušavale pronaći mirno rješenje za završetak rata. Inicijativu je potaknuo američki veleposlanik u Hrvatskoj Peter Galbraith kojemu se pridružio i ruski veleposlanik Leonid Kerestedžijanc. U skladu s njom hrvatski su Srbi trebali dobiti široku autonomiju u područjima u kojima su prije rata bili većinsko stanovništvo. Na tim područjima Srbi su trebali imati vlastite simbole odnosno zastavu i grb, posebno zakonodavno tijelo poput sabora, imali bi predsjednika i vladu, a imali bi i vlastitu valutu i vlastite policijske snage. Radilo se o područjima kotara Glina i kotara Knin koji bi bili povezani koridorom preko Slunja. Ostali dijelovi okupiranog teritorija, uključujući zapadnu i istočnu Slavoniju, kao i Baranju i Srijem, postupno bi se reintegrirali u sastav Hrvatske. Međunarodna zajednica poduprla je taj plan nadajući se u njegov uspjeh i kasniju primjenu i na Kosovu. Prema njemu Krajina bi ustvari bila država u državi, ali bez međunarodnog subjektiviteta, dakle ne bi bila međunarodno priznata.

Zagrebu je plan predstavio Galbraith kako bi pokazao da iza njega stoji SAD, a Kninu ga je predstavio Kerestedžijanc kako bi mu dao do znanja da je Rusija suglasna s njime. Tuđman je plan odbio kazavši američkom veleposlaniku kako bi ga hrvatski narod razapeo da na njega pristane. Odgovorio je da Zagreb može pristati isključivo na kulturnu autonomiju za sve Srbe u Hrvatskoj i teritorijalnu autonomiju na području Knina i Gline, ali bez elemenata državnosti. Ipak javno Tuđman nije odbio plan, a 30. siječnja primio je veleposlanike i izjavio da je jedino pozitivno što proizlazi iz plana teritorijalna cjelovitost Hrvatske i povratak prognanika svojim domovima. Plan je smatrao suviše prosrpskim ocijenivši da je cijena plana neproporcionalna onom što se događalo u Hrvatskoj. Na koncu je diplomatski odgovorio kako će Hrvatska razmotriti plan. Veleposlanici su bili zadovoljni takvim ishodom sastanaka te su istog dana krenuli prema Kninu plan izložiti srpskoj strani.

PLAN Z - 4 NE ZANIMA SRPSKU STRANU

U kninskoj tvrđavi su se sastali s predsjednikom Republike Srpske Krajine Milanom Martićem, premijerom te tvorevine Borislavom Mikelićem te Milanom Babićem koji je obnašao dužnost ministra vanjskih poslova. Plan Z-4 nije ih zanimao, smatrali su da ga je međunarodna zajednica razradila u suradnji sa Zagrebom na štetu Krajine. Kada je Kerestedžijanc htio dati plan Martiću ovaj ga je odbio primiti na što mu je veleposlanik odgovorio da je time potpisao smrtnu presudu Krajini i srpskoj nazočnosti na tom području. Ovakav potez do nema logično objašnjenje jer je plan bio mnogo povoljniji za pobunjene Srbe negoli za hrvatsku stranu koja je nakon niza uspješno provedenih vojnih operacija jasno dala do znanja da je itekako spremna oružjem osloboditi okupirane prostore. Kako su si ovime definitivno zatvorili vrata međunarodnog priznanja bilo je jasno da su pobunjeni Srbi, kada je u pitanju vanjska politika, stremili ka ujedinjenju s Republikom Srpskom i Jugoslavijom bilo u obliku unitarne države, bilo u obliku konfederacije. Takve ambicije dodatno su porasle jer je i sam Milošević bio protiv Plana Z-4.

Peter Galbraith

Naime idućeg dana, 31. siječnja, veleposlanici su otišli u Beograd gdje su se htjeli susresti s predsjednikom Jugoslavije kako bi proveo pritisak na krajinsko vodstvo. Slobodan Milošević odbio ih je primiti i time jasno dao do znanja da nije sklon planu Z-4. Postoji više teorija o tome zašto je tome bilo tako. Neki komentatori tvrde da mu nije bio naklonjen jer je imao aspiracije prema području istočne Slavonije, dok su ga zapadni dijelovi Krajine manje interesirali. Druga pak verzija tvrdi da mu nije bio sklon jer bi time narušio svoj imidž. Odustajanjem od Republike Srpske Krajine bio bi optužen za izdaju srpskih interesa. Ako plan odbije direktno Knin, a ne Beograd onda će za eventualni poraz nakon vojne intervencije, koji se na koncu i dogodio, biti odgovoran sam Knin, a ne Beograd.

JE LI NETKO OD SRBIJANSKIH POLITIČARA PODRŽAO PLAN?

Plan nisu podržali niti
Vojislav Šešelj, kao ni
Miloševićev suradnik Borisav
Jović koji je smatrao da je
Krajina dovoljno politički
jaka.

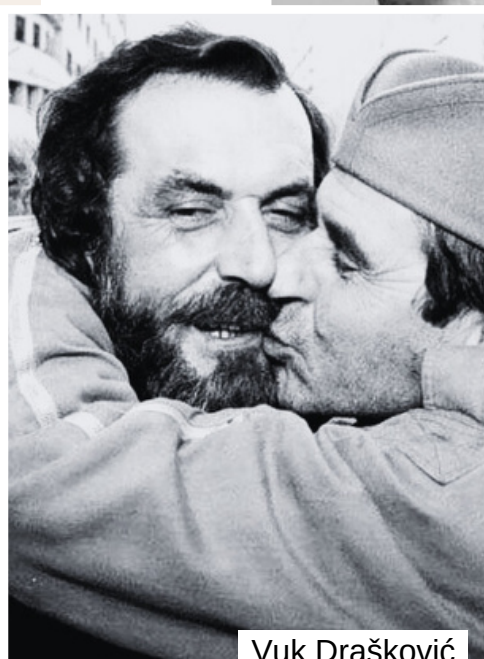
Plan je podržao jedino Vuk
Drašković, predsjednik
najjače oporbene srbijanske
stranke, Srpski pokret
obnove, koji je smatrao da se
srbijansko vodstvo treba
okrenuti pripojavanju
velikog dijela BiH Srbiji i
Crnoj Gori.

Vojislav Šešelj

Borisav Jović

Vuk Drašković

POSLEDNJI POKUŠAJI MIROVNIH INICIJATIVA

Hrvatsko državno vodstvo bilo je itekako zadovoljno takvim razvojem događaja jer su se njime otvarala vrata legitimiteta vojnom rješenju okupiranih krajeva. Nezadovoljan djelovanjem odnosno nedjelovanjem UNPROFOR-a Franjo Tuđman otkazao im je mandat te je u proljeće započela nova mirovna inicijativa Ujedinjenih naroda u Hrvatskoj nazvana UNCRO. Nakon uspješno provedene operacije Bljesak u svibnju 1995.

Ujedinjeni narodi pozvali su u Ženevu hrvatsku i srpsku stranu na pregovore. Sastanak je održan početkom lipnja, a tema je opet bio plan Z-4. Pobunjeni Srbi inzistirali su da hrvatska strana vrati Srbima oslobođeno područje zapadne Slavonije u Bljesku prije nego počnu pregovori. Ujedinjeni narodi nisu ih podržali te su pregovori propali i prije nego su počeli.

Posljednji pokušaj mirnog rješenja problema pobunjenih područja učinjen je dan prije početka operacije Oluja kraj Ženeve gdje su se sastali predstavnici hrvatskih vlasti i Hrvatske vojske s predstavnicima pobunjenih Srba. Iako su

hrvatske snage bile spremne za pokret Tuđman je odlučio udovoljiti međunarodnoj zajednici i poslao delegaciju da od Srba zatraži neodgodivu mirnu reintegraciju okupiranih područja. Zatraženo je trenutno otvaranje svih komunikacijskih veza preko okupiranih područja posebice otvaranje željezničke pruge Zagreb-Split preko Knina i otvaranje naftovoda u roku od 24 sata od završetka razgovora - uz kontrolu hrvatskih vlasti nad cijelom trasom naftovoda. Hrvatsko izaslanstvo tražilo je predaju oružja hrvatskim vlastima uz svjedočenje UNCRO-a u roku od tri do osam dana, uz jamstvo građanske sigurnosti i opće amnestije, osim počiniteljima ratnih zločina.

General Mile Novaković odbio je zahtjeve koje je srpskoj strani iznio savjetnik predsjednika Tuđmana Ivić Pašalić. Idućeg dana hrvatske snage napale su sva okupirana područja osim hrvatskog Podunavlja.

OPKOLJENI BIHAĆ

U BIHAĆU HRVATI I MUSLIMANI NISU UŠLI U MEĐUSOBNI SUKOB I BRANILI SU GA ZAJEDNIČKIM SNAGAMA

Nakon što je početkom 1992. godine u Hrvatskoj okončan sukob visokog intenziteta nastupilo je primirje, a velikosrpska agresija se preselila u Bosnu i Hercegovinu te se na udaru našao i Bihać u kojem je većinom živjelo muslimansko stanovništvo. Taj grad na sjeverozapadu Bosne opkoljen je od Republike Srpske Krajine i Republike Srpske, a kasnije i Republike Zapadna Bosna, koju je sjeverno od Bihaća osnovao dio Bošnjaka priključivši se Srbima.

Bihać su branili Hrvati i Muslimani koji ondje nisu ušli u međusobni sukob kao što je to bio slučaj u srednjoj Bosni ili zapadnoj Hercegovini. Izniman značaj bihaćko je područje imalo za Hrvatsku jer je 5. korpus Armije BiH koji ga je branio na sebe vezao dio snaga srpske vojske odnosno onemogućavao ih da se bore protiv hrvatskih snaga, bilo u Hrvatskoj, bilo u BiH.

BIHAĆ KAO JEDINA PREPREKA ZA POTPUNO POVEZIVANJE HRVATSKIH I BOSANSKIH SRBA

Bihać je bio jedina prepreka za potpuno vojno, političko i ekonomsko povezivanje hrvatskih i bosanskih Srba, a napadi na njega intenzivirali su se u jesen 1994. godine. Unatoč teškim okolnostima opkoljena Armija BiH ne samo da je odbila napad već je porazila bošnjačke snage Republike Zapadna Bosna i ušla u Veliku Kladušu i porazila srpske snage na jugu te ušla u Kulen Vakuf. Kada su srpske snage u protunapadu odbacile Armiju BiH natrag prema Bihaću predsjednik BiH Alija Izetbegović uputio je zahtjev predsjedniku Hrvatske Franji Tuđmanu da Hrvatska poduzme mjere da spriječi napad na Bihać s hrvatskog teritorija.

Srpski napadi na Bihać uzbunili su, iz već spomenutih razloga, hrvatsko vrhovništvo koje nije mirno moglo promatrati uspjehe srpskih snaga. Dvojba je bila oko pravca pružanja pomoći - pritiskom na Okučane i Knin kojim bi se razvuklo srpske snage ili prodorom preko Slunja do Bihaća kojim bi se hrvatske snage direktno uključile u sukob. U međuvremenu hrvatsko-bošnjačke snage oslobodile su početkom studenog 1994. Kupres te se otvorila nova mogućnost za intervenciju Hrvatske vojske.

Tada je došlo do operacije Zima-94 u kojoj su hrvatske snage pokrenule napad s Livanjskog polja prema srpskim snagama u četiri pravca. Dakako najzahtjevnija zadaća bila je ovladati Dinarom na koju su uvedene snage 4. i 7. gardijske brigade. Po iznimno teškom terenu u iznimno teškim uvjetima hrvatske snage ostvarile su velik uspjeh prodrijevši 20 kilometara u dubinu i 10 kilometara u širinu. Pritom su na grahovsko-glamočko bojište privukle snage Vojske Republike Srpske koje su prethodno bile na samom ulazu u Bihać. Hrvatska vojska uspjela je u naumu, spasila je Bihać na koji su privremeno zaustavljeni napadi, a pored toga stečeni su uvjeti za daljnje napredovanje.

SREBRENICA I DALJNI NAPADI NA BIHAĆ

Nakon hrvatskih uspjeha stanje na bojišnici se smirilo. Dolaskom proljeća '95. bojeva djelovanja sve su češća i hrvatske snage, kako bi ostvarile bolju poziciju na Dinari, u operacijama Skok-1 i Skok-2 osvajaju dominantne visove i stavljaju pod fizički nadzor okupiranu dolinu Cetine kao i prometnicu Bosansko Grahovo – Glamoč. Sve to pojačalo je značaj Bihaća, osobito za srpske snage koje bi njegovim padom bile rasterećene i mogle bi se prebaciti na smjerove ugrožene od hrvatskih snaga. Podsjećam da je Bihać na sebe vezao snage kako bosanskih, tako i hrvatskih Srba čiji su se zapovjednici osobito zabrinuli nakon hrvatskog uspjeha u zapadnoj Slavoniji nakon kojeg su se hrvatske snage krenule grupirati oko Korduna i Banovine no od Bihaća nisu odustajali.

U srpnju 1995. Vojska Republike Srpske zauzela je područje Srebrenice u istočnoj Bosni gdje je pobila nekoliko tisuća Bošnjaka. Nakon toga okrenula se prema Bihaću i ondje pokrenula operaciju Štit-95. Iako je postojala strateška dvojba treba li prvo napasti hrvatske snage na Dinari ili bošnjačke u Bihaću srpski stratezi procijenili su da će Bihać pasti vrlo brzo.

Tako bi i bilo da opet nisu uskočile hrvatske snage koje su morale preduhitriti srpski uspjeh. Srpski napad na opkoljeni Bihać koji je započeo 19. srpnja 1995. godine povećao je mogućnost intervencije Hrvatske vojske s ciljem deblokade te enklave. Ni međunarodna zajednica nije mogla prihvatiti novi napad srpskih snaga na zaštićeno područje Bihaća, osobito nakon niza zločina koji su se dogodili u Srebrenici. U takvim okolnostima, uz posredovanje turskog predsjednika Sulejmana Demirela, ali i na inicijativu Sjedinjenih Američkih Država, u Splitu su se 22. srpnja 1995. godine susreli predsjednik Republike Hrvatske Franjo Tuđman i predsjednik Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović. Ondje su potpisali Splitsku deklaraciju kojom je otvoren put za daleko snažnije djelovanje združenih snaga Hrvatske vojske, Hrvatskog vijeća obrane i Armije BiH.

KRIVE PRETPOSTAVKE SRPSKE VOJSKE

Pretpostavljali su da će se dogoditi u pravcu Slunja i prema Kostajnici s ciljem direktne deblokade Bihaća. Za takav napad svoje snage pripremao je zapovjednik Kordunskog korpusa Slobodan Tarbuk.

Hrvatske protuobavještajne službe uvjerile su srpske snage da će Hrvatska pokušati deblokirati Bihać i desantom specijalnih snaga Hrvatske vojske u sam Bihać što je vidljivo iz dokumenta kojeg je 25. srpnja potpisao pukovnik Srpske vojske Krajine Stevan Janjanin.

LJETO-95

Hrvatske snage pokrenule su operaciju Ljeto-95 u kojoj su idućih dana ušle u Bosansko Grahovo i Glamoč.

Takav gubitak političko i vojno vodstvo Republike Srpske nije moglo ignorirati, a njezin predsjednik Radovan Karadžić izdao je naredbu da se prijeđe u protuudar za oslobađanje Grahova i Glamoča.

PANIKA U KNINU

Uspjehom u operaciji Ljeto-95 hrvatske snage vezale su dio srpskih snaga iz opsade Bihaća na sebe, ali i stvorile povoljne uvjete za oslobođenje Knina u kojem je zavládala panika. Područje Krajine počele su napuštati kolone civila.

ZNAČAJ BIHAĆA

Izniman značaj Bihaća, čiji bi pad vjerojatno imao presudne posljedice za konačan ishod rata potvrđuje i veliko zanimanje medija za Bihaćku krizu.

Početak kolovoza Bihać je kao ključ u ratovanju i daljnjem razvoju događaja u BiH i Hrvatskoj označen i u srbijanskom tisku, a britanski dnevni list The Independent ocijenio je da bi pad bihaćke zaštićene zone u ruke bosanskih Srba bio humanitarna katastrofa neviđenih razmjera i smrtonosan udar čitavoj operaciji Ujedinjenih naroda na prostoru nekadašnje Jugoslavije.

Bio je to triler u kojem je Hrvatska nadmudrila protivnika i operacijom „Oluja“ definitivno spasila Bihać odavši na taj način zahvalnost 5. korpusu koji se 3 godine junački odupirao i na sebe vezao velik broj srpskih snaga.

BRIJUNSKI SASTANAK

ZAPOVJEDNICI HRVATSKE VOJSKE I POLICIJE ZA ISTIM STOLOM

Nakon što je koncem srpnja 1995. Hrvatska vojska uz pomoć Hrvatskog vijeća obrane uspješno izvela operaciju Ljeto-95 pritisak srpskih snaga na Bihać je popustio. U tim okolnostima Franjo Tuđman sazvaio je u svojoj rezidenciji na Brijunima 31. srpnja sastanak na kojem je pozvao zapovjednike Hrvatske vojske i policije kako bi ih upoznao s vojno-političkom situacijom u zemlji. Transkript tog sastanka kasnije je poslužio kao temelj za osuđujuću, nepravomoćnu, presudu generalima Gotovini i Markaču u Haagu.

Osim Tuđmana sastanku su prisustvovali Gojko Šušak, Miroslav Tuđman, Davor Domazet-Lošo, Zvonimir Červenko, Vladimir Zagorec, Miljenko Crnjac, Mirko Norac, Mladen Markač i Ante Gotovina. Od čelnika Zbornih područja nije bilo jedino načelnika Zbornog područja Zagreb zaduženog za Banovinu, generala Ivana Basarca koji je zbog viroze završio u bolnici.

OLUJA MORA BITI IZVEDENA PROFESIONALNO, BRZO I UČINKOVITO

Na početku sastanka Franjo Tuđman istaknuo je kako više u svojim rukama nema političko opravdanje vojne operacije pred Ujedinjenim narodima no kazao je kako ima, do određene granice, naklonost Sjedinjenih Američkih Država. Odlučio je takvu situaciju iskoristiti i dati zeleno svjetlo za pokretanje operacije Oluja koja je više-manje planirana mjesecima unaprijed. Ključno je bilo da operacija bude izvedena profesionalno, brzo i učinkovito kako se ne bi dalo prostora međunarodnoj zajednici za intervenciju, a ni Vojsci Jugoslavije. Tuđman je odmah kazao kako se oslobađanje ne odnosi na okupirana područja na istoku Hrvatske što je obrazložio bojazni da se u rat ne bi uključila Jugoslavija, a za njom i Rusija te da ne bi došlo do općeg rata već je cilj, kako kaže riješiti sjever i jug.

„Riješiti, na koji način? To je sada tema naše današnje rasprave. Da nanesemo takve udarce da Srbi praktično nestanu“, ta njegova izjava svakako je najcitiraniji dio sastanka i godinama je brojnim medijima služila za ocrnjivanje Tuđmana i osporavanje „Oluje“ kao legitimne vojne operacije. Dakako ta izjava izuzeta iz konteksta i djeluje zastrašujuće no kada je stavimo u kontekst shvaćamo da se to ne odnosi na Srbe kao narod već na srpske snage. Naime u nastavku odmah potom Tuđman kaže „Nije nam glavna zadaća Bihać, nego je nanošenje na nekoliko pravca takvih udara da se srpske snage više ne mogu oporaviti, nego da moraju kapitulirati“.

Predsjednik je također istaknuo da će u Ženevi biti održani pregovori koje smo spomenuli u lekciji o Planu Z-4 no da će unatoč tome sa sudionicima sastanka porazgovarati o tome da kroz idućih par dana hrvatske snage krenuti u pothvat za oslobođenje Banovine, Korduna, Like i Dalmacije. Smatrao je da su pregovori u Ženevi tek kupovanje vremena od strane Srba što se pokazalo točnim. Nakon toga riječ je dao sudionicima sastanka koji su potom iznosili svoja mišljenja i stavove oko potencijalne vojne operacije.

RAZMIŠLJANJA ADMIRALA DOMAZETA

Istaknuo je da je situacija za izvođenje operacije izuzetno povoljna jer je odaziv na mobilizaciju u Srpsku vojsku Krajine tek 17% i da je moral kod njih izuzetno nizak. Iznio je četiri gravitacijske točke za uspješno izvođenje operacije:

- oslobođenje Bosanskog Grahova - što je već provedeno
- brz prodor hrvatskih snaga na Banovini uz rijeku Unu do Dvora na Uni te prodor u Lici preko prijevoja Ljubovo prema Udbini - s ciljem oslobađanja vojnog aerodroma
- onemogućavanje srpskog topništva na Kordunu i Banovini da gađa Zagreb
- izbjeći uključivanje Vojske Jugoslavije na istoku Hrvatske u borbu

U nastavku sastanka raspravljalo se o zatvaranju odnosno otvaranju izlaza srpskim snagama i civilima s područja Krajine. Predsjednik Tuđman zamolio je zapovjednike da puste izlaz, osobito dva glavna izlaza preko Dvora i Srba, pobunjenim Srbima i civilima kako bi imali prostora na uzmak. U suprotnom bi se borbe produžile, a žrtve na hrvatskoj strani povećale. Ponovno je spomenuo važnost puštanja izbjegličkih kolona s okupiranog područja.

RAZMIŠLJANJE GENERALA GOTOVINE

Njegov plan odudara od provedenog. Navodi da će se u Knin spustiti sinjska domobranska pukovnija s 1. hrvatskim gardijskim zdrugom te specijalnom policijom Herceg-Bosne, a da će se 4. i 7. gardijska brigada u borbu uvesti naknadno s ciljem odbijanja neprijatelja prema Otriću. Očito je mislio da bi im radi intenziteta borbi dobro došao predah, no pokazalo se da to 4. i 7. brigadi nije potrebno.

KAKO FINGIRATI SRPSKI NAPAD

Tuđman ističe da bi trebalo u operaciju krenuti u četvrtak, 3.kolovoza, a do tada treba fingirati nekakav neprijateljski napad na hrvatsku stranu koji bi izgledao kao da su pobunjeni Srbi prvi krenuli u napad što bi poslužilo kao povod za pokretanje hrvatskih snaga. Bilo je nekoliko prijedloga: General Markač predložio je „napad diverzanata prema Maslinici, odnosno prepad na prometnicu Karlobag - Starigrad”. Ideja Domazeta bila je da se simulira srpski napad zrakoplovstvom, a predsjednik Tuđman predložio je fingirani srpski protunapad na Grahovo, nakon kojeg bi Hrvatska vojska krenula prema načelu „*naši su odbacili napad i idu naprijed*”. Na koncu je zaključeno da general Markač ubacivanjem izvidničko-diverzantske skupine pokuša isprovocirati topničko djelovanje protivnika, a general Norac simulira protivničko topničko-raketno djelovanje po Gospiću.

U nastavku je atmosfera postala opuštenija, raspravljalo se o prevelikom utrošku streljiva i granata što je predsjednik popratio riječima da Hrvatska vojska troši streljiva kao da su Rusi ili Amerikanci. Predsjednik Tuđman često je na sastanku tražio što više diverzantskih akcija odnosno helikopterskih desantiranja u pozadinu neprijatelja koje nisu bile u planu operacije. Također pokazao je zanimanje za mogućnost helikopterskoga desanta na kninsku tvrđavu, da bi se zaštitili pripadnici UNCRO-a u gradu. Međutim, predsjednikov sin Miroslav otklonio je tu mogućnost, a Gotovina je kazao kako selektivno mogu topnički djelovati po Kninu izbjegavajući gađanje kampa UNCRO-a.

Na koncu sastanka zaključeno je kako bi se predsjednik trebao obratiti građanima srpske nacionalnosti i jamčiti im, kako je on rekao, tobože građanska prava, i pozvati ih da ostanu i time u redovima srpskih snaga i među civilima izazvati pomutnju. Iako je ministar obrane Gojko Šušak predlagao bacanje letaka s takvom porukom iznad Benkovca i Obrovca, prevladalo je mišljenje Miroslava Tuđmana da to treba učiniti putem televizije što je na koncu i realizirano i emitirano

4. kolovoza 1995. godine ujutro kada je operacija pokrenuta prema operativnoj procjeni ministra Šuška.

OPERACIJA OLUJA PO DANIMA

ČETIRI OLUJE

Operacija Oluja sastoji se ustvari od četiri zasebne operacije koje su u operativnim planiranjima Glavnog stožera Hrvatske vojske imale nazive Oluja-1, Oluja-2, Oluja-3 i Oluja-4. Za svaku Oluju bilo je zaduženo po jedno Zbornu područje Hrvatske vojske, jedino su snagama Zbornog područja Zagreb pridodane snage Zbornog područja Bjelovar na području Banovine gdje se odvijala Oluja-1. Na području Korduna odvijala se Oluja-2 za koju je bilo zaduženo Zbornu područje Karlovac, a na području Like odvijala se Oluja-3. Ostaje još samo sjeverna Dalmacija odnosno Zbornu područje Split u kojem se odvijala Oluja-4. Osnovna ideja bila je da te četiri operacije budu sinkronizirane po vremenu, strateškim ciljevima, operativnim zadacima i taktičkim postupanjima postrojbi hrvatske policije. To je uspjelo te se pokazalo jednim od ključeva uspjeha Oluje u kojoj je oslobođeno više od 18% ukupnog teritorija Republike Hrvatske.

Usporedbe radi u Bljesku je nekoliko mjeseci ranije oslobođen golem prostor no to nije bilo niti 1% od ukupnog teritorija Hrvatske. U narednim crticama pažnju ćemo posvetiti svakoj od već spomenute četiri Oluje.

OLUJA - 3 LIČKO PODRUČJE

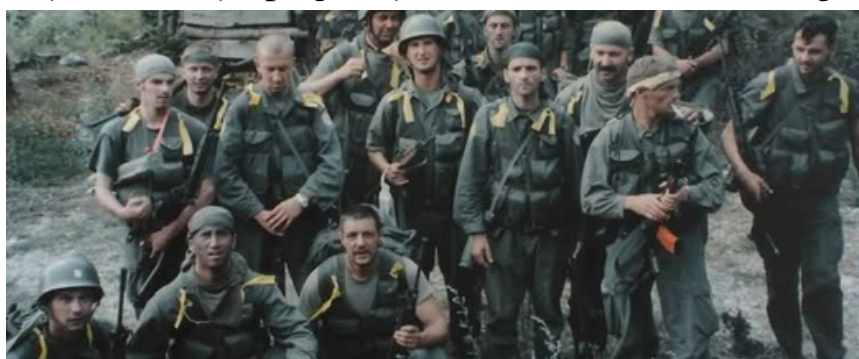

SPUŠTANJE SPECIJALACA S VELEBITA PREMA GRAČACU

U njoj su prvog dana hrvatske snage ostvarile najveće uspjehe. Za njezinu provedbu je bilo zaduženo Zborno područje Gospić na čelu kojeg se nalazio general Mirko Norac koji je u Gospić stigao još 1991. godine kao pripadnik Antiterorističke jedinice Lučko. Ključ oslobađanja Like bili su prijevoj Ljubovo između Gospića i Titove Korenice i planina Velebit na kojoj su položaje držali pripadnici Specijalnih jedinica policije iz cijele Hrvatske. Oni su na Velebit stigli još u ljeto 1992. godine, a početne položaje na vrhovima Velebita zauzeli su operacijom „Maslenica“ 1993. godine, dok su na gospićkom bojištu poziciju dodatno poboljšali operacijom „Medački džep“ iste godine. Sva patnja i smrzavanja po velebitskim čukama naših specijalaca dobila su smisao 4. kolovoza 1995. godine kada su se krenuli spuštati niz Velebit prema Gračacu odnosno prema komunikaciji Gospić – Gračac. Bio je to izrazito složen zadatak jer su specijalci morali biti odlično obučeni za se u borbi kreću kroz takav neprohodan planinski teren. Osim što je zadatak bio složen bio je i jako bitan jer se oslobađanjem Gračaca okupirano područje sjeverne Dalmacije odsjeklo od ličkih okupiranih područja.

HRVATSKE SNAGE BILE SU I BRŽE NEGO ŠTO SE OD NJIH OČEKIVALO

Specijalci su već u 4 sata ujutro bili na jurišnim položajima zapeti kao puške, a signalom za početak napada u 5 sati krenuli su prema Lici. Kao i na svim pravcima napada hrvatskih snaga i specijalci su imali jaku topničku podršku, a čim su krenuli u prodor i neprijatelj je uzvratio istom mjerom gdje dolazi do prvih gubitaka na hrvatskoj strani. Napredovanje specijalaca pratilo je i Hrvatsko ratno zrakoplovstvo koje je u 6 sati djelovalo po odašiljaču Čelavac kod prijevoja Prezid na cesti između Gračaca i Obrovca. Zrakoplovstvo je tog prvog dana odradilo odličan posao uništavanjem više središta veze koje je neprijatelj do tada koristio. U Oluji se borilo 17 hrvatskih MiG-ova-21. Uz odašiljač na Velebitu oštećen je prvog dana operacije i onaj na Petrovoj Gori. Bio je to ogroman udarac pobunjenim Srbima kojima su komunikaciju onemogućavali i posebni ometači koji su ustvari bili specijalna vozila, a koristila su ih na svojim pravcima napada gardijske brigade. Bez veze Srpska vojska Krajine bila je pogubljena, neuvezana i neorganizirana.

Već prvog dana operacije specijalci su se spustili do Svetog Roka, dakle praktički na komunikaciju Gospić – Gračac koju su pritiskali sa svih strana.

Napokon 5. kolovoza su je i presjekli te oslobodili Gračac iz kojeg su nastavili prema Donjem Lapcu odnosno granici s Bosnom i Hercegovinom te prema Kninu gdje su se na prijevoju Otrić spojili sa snagama 4. gardijske brigade. Specijalci su, pod zapovjedništvom Mladena Markača, po vojnim analitičarima svoj zadatak u „Oluji“ najbolje odradili. Faktora je više – od operativnog stila zapovijedanja gdje zapovjednici stvarno vladaju svojim jedinicama do obučenosti, opremljenosti i razine morala. Oni su napadali jednu od najjačih brigada Ličkog korpusa Srpske vojske Krajine po užasnom terenu i pod topničkom vatrom, a nijednom nisu skrenuli s plana, štoviše bili su i brži nego se očekivalo.

SRBI TVRDILI KAKO JE PRIJEVOJ LJUBOVO NEOSVOJIV

Zadnjeg dana operacije, 7. kolovoza 1995. specijalci su uspješno izbili na granicu s Bosnom i Hercegovinom na području Kulen Vakufa. Prethodno su se spojili sa svojim lijevim susjedom – 9. gardijskom brigadom „Vukovi“ u Donjem Lapcu. Ona je prvog dana operacije imala zadatak da ovlada prijevojem Ljubovo na cesti Gospić–Korenica. To je mjesto zbog svojeg strateškog značaja već u proljeće '91. držano od strane hrvatske policije i Zbora narodne garde no zbog toga što se nalazilo preduboko u neprijateljskoj dubini nije ga bilo moguće zadržati.

Jedina bitka između Hrvatske vojske i Srpske vojske Krajine 1994. odigrala se upravo za Ljubovo, no bez uspjeha. I prvog dana „Oluje“ na tom je pravcu neprijatelj pružio izuzetno snažan otpor o čemu najbolje govori brojka da je ukupni broj poginulih pripadnika Zbornog područja Gospić tog dana bio 53, od čega su u bitci za Ljubovo stradala čak 33 hrvatska branitelja među kojima i zapovjednik 118. gospićke domobranske pukovnije Ivan Čanić – Baja. Već u prvih sat vremena 9. gardijska brigada imala je šestoricu poginulih. Između „dvije vatre“ na Ljubovu se našao češki bataljun mirovnih snaga UN-a koji je imao dvojicu poginulih u topničkoj vatri, a kojima srpska strana nije dala da se evakuiraju.

Zbog konfiguracije terena punog klisura, gudura i kamenih gromada pobunjeni Srbi vjerovali su da je prijevoj Ljubovo njihova moćna utvrda, nazivali su ga „gvozdenim“ i tvrdili kako ga hrvatske snage nikada neće uspjeti osvojiti. Upravo ondje imali su najveću koncentraciju oklopa, topništva i pješništva, a snažan udarac dogodio im se kada im je tog prvog dana operacije hrvatsko zrakoplovstvo uništilo zapovjedništvo. Idućeg dana 9. gardijska razbila je srpske snage i oslobodila Ljubovo. Nakon toga njihov je sustav destabiliziran i sveden na nepovezani otpor pojedinih skupina koji su mjestimično pružale otpor. U dubini Like srpske snage počele su napuštati aerodrom u Udbini koji im je tijekom okupacije, pa čak i prvog dana Oluje kada su napali Gospić u kojem su tada stradali civili, itekako dobro služio.

UDBINA JE SLOBODNA!

Ujutro 7. kolovoza „Vukovi“ su oslobodili Udbinu i pod nadzor stavili cijelo Krbavsko polje. Neprijatelj je u panici ostavio vrlo koristan materijal za hrvatsko zrakoplovstvo.

Glavni stožer primio je u 20 sati navečer obavijest da je oslobođen cijeli prostor u pojasu Zbornog područja Gospić te se pristupilo obrani državne granice s Bosnom i Hercegovinom.

"Vukovi" u Udbini

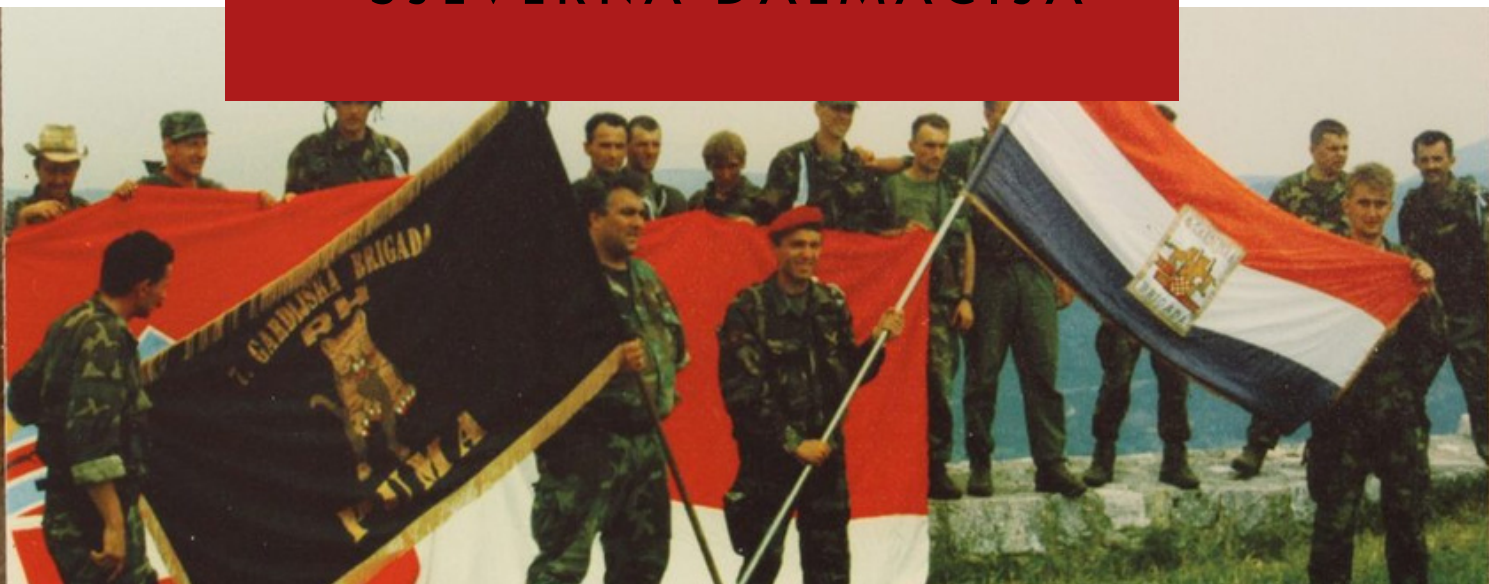
Kada pričamo o ovom dijelu operacije Oluja svakako treba istaknuti i uspjeh u sjevernom dijelu Like koji je zasluga mahom pričuvnih postrojbi Hrvatske vojske koje su djelovale između 9. gardijske brigade i 1. gardijske brigade koja je oslobodila Saborsko i zatim se spustila na Plitvice te nastavila napredovati u pravcu Rakovice odnosno Slunja ušavši u područje Zbornog područja Karlovac.

POVOLJNI UVJETI ZA DJELOVANJE

Upravo na području Like Hrvatska vojska imala je najpovoljnije uvjete za djelovanje. Lički korpus Srpske vojske Krajine iza leđa je imao Armiju BiH u bihaćkom džepu, a napadale su ga, uz pričuvne postrojbe, dvije gardijske brigade Hrvatske vojske i skupne snage specijalne policije. Prema srpskim izvorima imao je 65 poginulih i oko 120 nestalih pripadnika dok su hrvatske snage 74 poginula vojnika i policajca.

OLUJA - 4

SJEVERNA DALMACIJA

OSLOBAĐANJE KNINA - SIMBOLIKA POBJEDE U DOMOVINSKOM RATU

Drugog dana operacije „Oluja“ Hrvatska vojska oslobodila je političko i vojno središte Republike Srpske Krajine – Knin što je simbolički označilo pobjedu u Domovinskom ratu. Stoga će ovo poglavlje biti posvećeno Oluji na području Srednje Dalmacije odnosno uspjehu hrvatskih snaga u Zbornom području Split kojim je zapovijedao Ante Gotovina.

Preduvjeti potrebni za izvođenje ove oslobodilačke operacije bili su mnogi.

Sve je počelo u siječnju 1993. kada je na sjevernom rubu tog područja neprijatelj u operaciji „Maslenica“ odbačen od Zadra dok je istovremeno na južnom rubu oslobođeno područje Peručkog jezera te brane koja se ondje nalazi. Operacija Oluja na ovom je području bila provedena pod tajnim imenom Kozjak-95. Taj potez odnosno porijeklo naziva predmet je raznoraznih nagađanja. General Rahim Ademi, Gotovinina desna ruka, u svojoj knjizi „Samo istina“ opisao je kako je došlo do tog naziva. Naime Kozjak je naziv za planinski vrh iznad Vrlike i Kijeva i taj je naziv trebao poslužiti kao strateška varka za neprijatelja koji bi prisluškivanjem sredstava veze mogao otkriti da se sprema nešto veliko pod nazivom Kozjak-95 iz čega bi zaključio da će hrvatske snage napasti Knin iz smjera Sinja preko Vrlike i Kijeva.

Doista obranu Knina
Sjevernodalmatinski korpus
Srpske vojske Krajine
postavio je logično
pretpostavljajući da bi udar
hrvatskih snaga mogao doći
glavnim komunikacijskim
pravcima, bilo iz smjera
Sinja, bilo iz smjera Šibenika
preko Drniša ili pak iz Zadra
preko Benkovca na prijevoj
Otrić.

Tim pravcima Knin su u II.
svjetskom ratu osvojili
partizani no Hrvatska vojska
uspjela je nizom vojnih
operacija doći Kninu „iza
leđa“ te se iz Bosanskog
Grahova i s masiva Dinare
spustiti u Knin.

BOSANSKO GRAHOVO - KLJUČ OSLOBOĐENJA KNINA

Pravci iz smjera Zadra, Šibenika i Sinja povjereni su pričuvnim postrojbama dok je udar na Knin povjeren najuspješnijim postrojbama na tom Zbornom području – 4. i 7. gardijskoj brigadi kojima je bok čuvala 81. gardijska bojna iz Virovitice u slučaju napada srpskih snaga koje su sudjelovale u opsadi Bihaća dok su im leđa čuvala postrojbe Hrvatskog vijeća obrane raspoređene u Glamočkom Polju. Iako umorne od tek završene bitke za Bosansko Grahovo 4. i 7. gardijska brigada bile su spremne za oslobađanje Knina. Jedan od pripadnika 4. brigade Ante Čokolić posvjedočio je da je moral bio na razini 1991. godine kada su nenaoružani, ali s velikom željom kretali u obranu Hrvatske.

Kada su shvatili da će biti napadnuti iz Bosanskog Grahova Srbi su obranu fokusirali na prijevoj Derale odnosno cestu Bosansko Grahovo – Knin. Ipak hrvatske snage u napad su krenule težim putem, preko vojnog poligona Crvena zemlja jer im je na njemu bokove čuvala konfiguracija terena. U napad je 4. kolovoza krenula 7. gardijska brigada „Pume“ koja je osvajala jednu po jednu otpornu točku i razbila neprijatelja koji je u ranoj fazi ostao bez topničke podrške jer ju je neutraliziralo hrvatsko topništvo preciznim pogodcima. Pume su skršile srpske snage koje su se u rasulu povukle prema Kninu u kojem je hrvatsko topništvo već pogodilo strateške ciljeve i u kojem je zavladao panika. Hrvatske snage presrele su poruku koja je iz Glavnog štaba Srpske vojske Krajine obavještavaju Beograd o napadima koje trpe te da će se kada padne mrak krenuti izvlačiti. Tako je i bilo, nešto iza ponoći 5. kolovoza Knin su napustili predsjednik krajine Milan Martić i glavni zapovjednik pobunjeničke vojske Mile Mrkšić. U bijeg su se dali jedinom preostalom komunikacijom koja je vodila preko prijevoja Otrić prema Srbu i dalje Bosni i Hercegovini odnosno Republici Srpskoj.

"PUME" PRVE UŠLE U KNIN

Tijekom noći s 4. na 5. kolovoza uvedena je u borbeni raspored i 4. gardijska brigada koja 5. kolovoza u 5 ujutro kreće istovremeno sa 7. gardijskom brigadom prema Kninu. Mjestimice je bilo okršaja sa zaostalim skupinama srpskih snaga, ali napredovanje je bilo munjevito. Već u prijepodnevnim satima Hrvatska vojska ušla je u Knin u kojem je bilo civila, kao i onih koji su se u civilnu odjeću presvukli nešto prije ulaska hrvatskih snaga. Svi oni zaštitu su potražili u kampu mirovnih snaga UN-a koji se nalazio u gradu. U kampu se sklonilo nešto više od 1000 Srba. Na kninsku tvrđavu oko 10 sati su se popeli izviđači 7. brigade s kojima je bio zapovjednik Ivan Korade, a dva sata kasnije došli su i pripadnici 4. brigade predvođeni zapovjednikom Damirom Krstičevićem. Svi sudionici ove operacije ističu kako im je oslobađanje Knina bilo najlakši od svih zadataka koje su imali u ratu, u njoj su uostalom imali najmanje gubitaka i najmanje borbenih okršaja. Oslobođenje Knina odjeknulo je u hrvatskoj javnosti, a drugim sudionicima operacije Oluja bilo značajan vjetar u leđa. Idućeg dana na kninsku tvrđavu došao je predsjednik Tuđman te poljubio i pustio zastavu koja se zavijorila nad Kninom točno pet godina nakon što je u njemu krenula pobuna Srba protiv hrvatske vlasti na čelu s Franjom Tuđmanom.

Prve "Pume" na kninskoj tvrđavi

ZAŠTO JE KNIN TAKO BRZO OSLOBOĐEN?

Najčešće se takve pozicije najodlučnije brane i budu posljednje osvojene, a ovdje je u pitanju bilo posve suprotno. Svakako pravodobnim i točnim topničkim djelovanjem izbjegnute su ulične borbe, no zašto je Srpska vojska Krajine povučena u rasulu? Sjevernodalmatinski korpus netom prije Oluje dobio je iz Beograda novog zapovjednika koji nije niti poznao svoje podređene, a kamoli kapacitete postrojbi kojima zapovijeda no glavni razlog je taj što je za njih napad iz pravca Bosanskog Grahova bio iluzija sve dok tjedan dana prije Oluje Bosansko Grahovo nisu izgubili. Kao što je ključ oslobađanja Like bio Velebit, tako je i ključ oslobađanja sjeverne Dalmacije bila Dinara. Neprijatelj je procijenio da je u poluokruženju i da mogućnosti za širu obranu nema. Također na snazi je bila evakuacija civilnog stanovništva koja je tobože trebala pomoći srpskim borcima koji bi se borili bez brige jesu li njihove obitelji na sigurnom.

Ustvari vjerojatno se radilo o manevru kojom je čelništvo Republike Srpske Krajine pokušalo izvršiti pritisak na Srbiju i tražilo njezinu intervenciju. To se nije dogodilo, a alibi da je Knin pao u Beogradu floskula je kojom se zastupa teza da je cijeli rat bio plod dogovora Tuđmana i Miloševića. Ustvari Knin, u kojem je na poticaj iz Beograda počela pobuna Srba u Hrvatskoj, jednostavno je precijenio svoje mogućnosti odnosno mogućnosti Beograda koji se nalazio pod sankcijama i nije htio započinjati novi rat s Hrvatskom nakon onoga iz 1991. u kojem je doživio debakl. Osim toga sve do Oluje Jugoslavija je Srbe u Krajini pomagala i vojno i financijski što potvrđuju brojni dokumenti kao i izjave čelnika pobunjenih Srba.

Oslobađanjem Knina neprijateljski otpor i na drugim pravcima napada hrvatskih snaga u sjevernoj Dalmaciji bio je sve slabiji. Tako su 5. kolovoza oslobođeni Drniš te Vrlika i Kijevo. Tog dana snagama 2. bojne 9. gardijske brigade odnosno „Termitima“ koji su napadali Obrovac u pomoć je priskočio 1. hrvatski gardijski zdrug koji je s livanjskog polja helikopterima prevezen na zadarsko bojište. Te dvije postrojbe ovladale su idućeg dana uspješno Obrovcem i nastavile goniti neprijatelja uzvodno rijekom Zrmanjom.

NAKON KNINA

Nakon odlaska predsjednika iz Knina, Ante Gotovina zapovjedio je pokret snaga prema Otriću i dalje prema Srbu pravcem kojim su se Srbi prethodna dva dana izvlačili. To je i izvršeno te je 8. kolovoza Zborno područje Split provelo do kraja svoj dio operacije Oluja i pristupilo osiguranju državne granice.

Moglo se sasvim sigurno i ranije pristupiti gonjenju srpskih snaga prema BiH no kako su se one izmiješale s civilima očito hrvatsko vodstvo nije htjelo riskirati civilne žrtve s druge strane te je jednostavno pustilo dio Srpske vojske da se s tehnikom izvuče. Pokazalo se da je to puštanje bilo tek djelomično.

Naime operacija Oluja za ove snage produžila se tijekom rujna i listopada 1995. kada su u operacijama „Maestral“ i „Južni potez“ hrvatske snage predvođene 4. i 7. gardijskom brigadom oslobodile Drvar i Mrkonjić grad te došle pred Banja Luku gdje su zaustavljene političkim dogovorom.

OLUJA - I

PETRINJA I BANOVINA

PETRINJA - TVRD ORAH

Nakon niza neuspješnih pokušaja, trećeg dana Oluje, 6. kolovoza 1995. godine hrvatske snage napokon su ušle u Petrinju i slomile otpor pobunjenih Srba na Banovini. Bio je to najveći grad koji je oslobođen u operaciji i pokazalo se najtvrdi orah u cijeloj operaciji.

Kada govorimo o oslobađanju Banovine za nju je bilo zaduženo Zborno područje Zagreb na čelu kojeg se nalazio general Ivan Basarac. Početne točke napada bile su one iz 1991. godine jer pomaka odonda na tom području nije bilo. Te godine neprijatelj je na Banovini zaustavljen u bitci za Novi Farkašić i nakon nje hrvatske snage krenule su u protuudar prema Glini koji je trajao do kraja godine.

U međuvremenu na tom je području izvedeno nekoliko neuspješnih akcija forsiranja Kupe prema Glini – kod Pokupskog i Brkiševine. S te dvije pozicije trebalo se krenuti ispočetka u Oluji. Svakako izuzetan uspjeh hrvatskih snaga na sisačkom bojištu bilo je zadržavanje Sunje koja je bila jedini neokupirani dio s desne obale Save nakon ušća Kupe u tu rijeku.

PETRINJA - KLJUČ OSLOBOĐENJA BANOVINE

Na tom području djelovanje Hrvatske vojske u Oluji bilo je uvjetovano primarnim ciljem koji je bio onemogućiti agresora da s pozicija u zaleđu Petrinje ostvari namjeru uništenja industrije koja se nalazila na širem sisačkom području uključujući Kutinu i Ivanić-Grad, a koja je činila 24% tadašnjih industrijskih kapaciteta Hrvatske. Zato je trebalo djelovati brzo i opkoliti neprijatelja u Petrinji te mu presijecanjem komunikacija onemogućiti ga da se pregrupira.

Prema planu koji je razrađen početkom ljeta u napad su bile uključene 81. gardijska bojna Virovitica koja je brojala 1500 ljudi i Snage specijalne policije u kojima je bilo 400-injak specijalaca. Međutim, 81. bojna „Kumovi“ završila je na Zbornom području Split gdje je nakon operacije „Ljeto-95“ u Oluji čuvala bok 4. i 7. gardijskoj brigadi, a snage specijalne policije objedinjene su na Velebitu.

I dok je 81. gardijska bojna trebala probiti od Sunje, odnosno Bobovca, pravac od 7 kilometara prema Kostajnici, specijalci su trebali noću forsirati rijeku Kupu, razminirati miniranu obalu s petrinjske strane i ući u Petrinju dok je dio njih trebao biti desantiran u grad helikopterima. Iako se čini prezahtjevno, Janko Bobetko je u svojoj knjizi "Sve moje bitke" zapisao da su se specijalci za tu zadaću uvježbavali godinu dana i da bi time obrana Petrinje bila ostavljena bez mogućnosti za manevar.

Bilo kako bilo na koncu je za oslobađanje Petrinje ostala 2. gardijska brigada koja je glavnim snagama trebala kod sela Gora presjeći cestu od Petrinje prema Glini te potom opkoliti srpske snage u Petrinji. Pomoćnim snagama 2. brigada trebala je iz pravca Siska, odnosno od Mošćenice napasti glavnom komunikacijom direktno na Petrinju, a od Komareva je prema Petrinji kroz šumsko područje trebala krenuti 57. brigada Hrvatske vojske. Radio Petrinja 3. kolovoza najavio je napad Hrvatske vojske idućeg dana. Tako je i bilo.

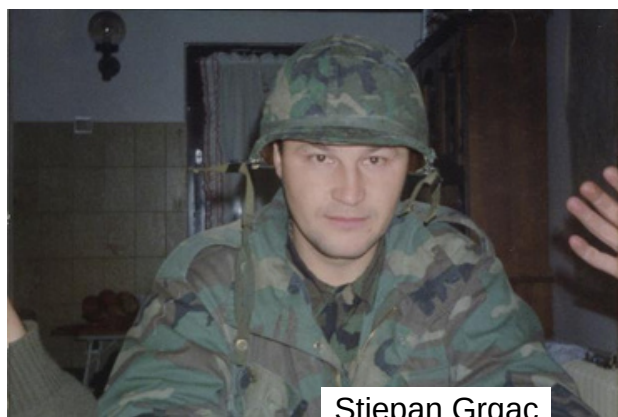
TEŠKI GUBICI HRVATSKE VOJSKE

Prvog dana operacije glavne snage 2. brigade uspjele osvojiti Goru i nastavile obuhvat oko Petrinje stigavši do mjesta Strašnik gdje su stale zbog gubitka 5 gardista. I pomoćne snage krenule su vrlo uspješno u operaciju, ali ne zadugo. Tenkovsko-pješačkim prodorom osvojile su tvornicu Finel pred Petrinjom i onda u Češkom selu, ustvari predgrađu Petrinje, doživjele težak poraz.

U njemu je od minobacačkih granata kojima su zasuti poginulo šest gardista među kojima i njihov zapovjednik, pukovnik Predrag Matanović. On je bio zapovjednik 2. bojne 2. brigade koja je bila udarna igla na tom pravcu, a njegova pogibija iznimno je demoralizirala te snage.

Predrag Matanović

Stjepan Grgac

Istog dana u Kotar šumi kojom su prema Petrinji napadali pripadnici 57. brigade poginuo je zapovjednik te postrojbe Stjepan Grgac što je ozbiljno narušilo moral u toj postrojbi.

I u 101. zagrebačkoj brigadi, koja je ondje imala pet poginulih, stanje nije bilo bajno. Pomaka dakle nije bilo s istoka prema Petrinji odnosno on se mogao mjeriti u stotinama metara.

Ni druge snage na Banovini nisu imali više uspjeha. Na pravcu iz Sunje nije postignut napredak prema Kostajnici, a iz pravca Pokupskog nakon forsiranja Kupe crta se nije pomaknula prema Glini.

DOLAZAK GENERALA STIPETIĆA

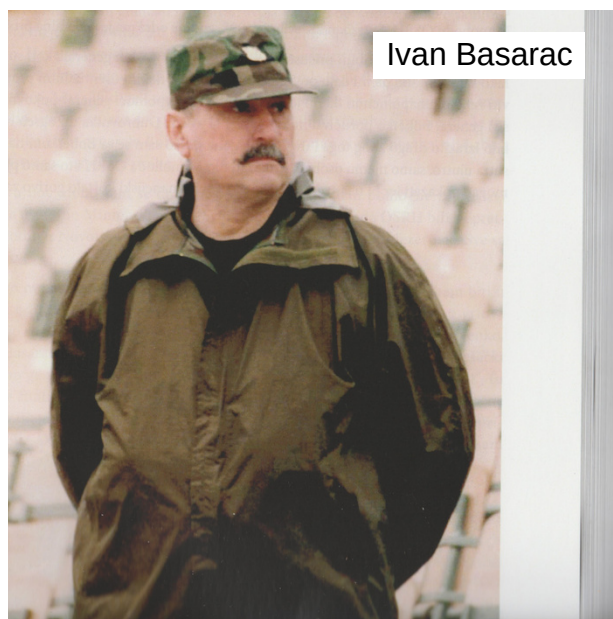
Neprijateljske snage u tim okolnostima brzo su se reorganizirale i popunile iskoristivši neuspjeh hrvatskih snaga koji se ponovio 5. kolovoza. Opet je neprijatelj 2. brigadi nanosio gubitke u ljudstvu, ali i tehnicima na ulazu u Petrinju. Hrvatske snage dan ranije ostale su bez jednog tenka, a taj dan uništena su dva tenka i jedno borbeno vozilo pješništva. Ovaj zastoj nepovoljno je odredio daljnji tijek operacije cijelog Zbornog područja. Kriza je bila toliko velika da je intervenirati odlučio sam predsjednik Franjo Tuđman koji je za zapovjednika hrvatskih snaga na Banovini postavio generala Petra Stipetića koji je na čelu Zbornog područja Zagreb bio prije Ivana Basarca, do ljeta 1994. godine. Stipetić je tako preuzeo zapovijedanje nad snagama Zbornog područja Zagreb, kao i Zbornog područja Bjelovar koje je, pod zapovijedanjem Luke Džanka, vrlo uspješno djelovalo. Forsirajući rijeku Savu, koji kilometar uzvodno od ušća Une krenule su te snage prvog dana Oluje prema Hrvatskoj Dubici koja je u noći s 4. na 5. kolovoza napuštena te su je 5. kolovoza oslobodili. Uspjeh ima još veći značaj ako na umu imamo da su postrojbe s tog Zbornog područja, mahom iz zapadne Slavonije, u planove za Oluju uvedene dva dana prije početka operacije kao kompenzacija za izostanak već spomenutih snaga u Zbornom području Zagreb.

Petar Stipetić

TKO JE KRIV ZA NEUSPJEH?

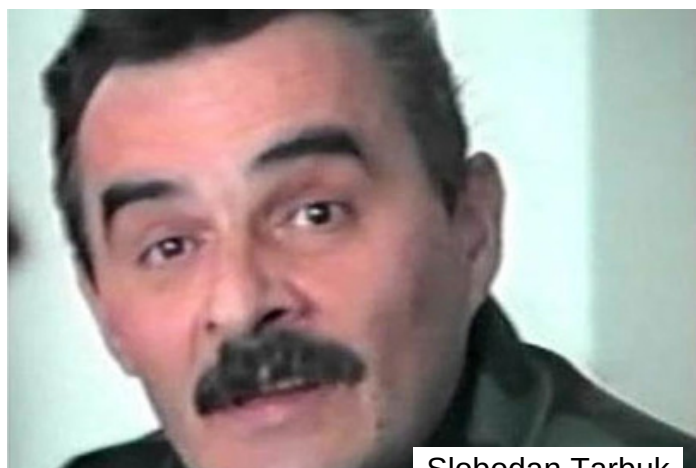
Za neuspjeh u tom Zbornom području Glavni stožer Hrvatske vojske optužio je generala Basaraca. Načelnik Glavnog stožera general Červenko poslao je Tuđmanu pismo u kojem je napisao da je u probou obrane na smjeru Sisak – Petrinja krivim prosudbama i odlukama krivih oblika manevra zapovjednika Zbornog područja došlo do nepotrebnih gubitaka i narušavanja morala. I analitičari CIA-e u svojoj analizi operacije glavni uzrok problema vide u toj odluci Basaraca. Sam Basarac je istaknuo kako mu je taj pravac bio najvažniji jer je htio što prije ući u Petrinju, a bio je svjestan da taj put nije miniran jer je njime cijelo vrijeme vozio UNPROFOR svojim vozilima. Koliko je vjerovao u uspjeh potvrđuje i činjenica da je osobno sudjelovao u borbama na njemu kada je zagustilo. Ipak podcijenio je 31. motoriziranu brigadu koja se ondje na koncu uspješno branila sve do noći s 5. na 6. kolovoza kada se dio snaga počeo izvlačiti prema Hrvatskoj Kostajnici te dalje u Bosnu i Hercegovinu.

Ivan Basarac

SLOM SRPSKE OBRANE

Čvrsta obrana Petrinje pokleknula je tek kada su rezerve na koje je računala bile raspoređene negdje drugdje odnosno na područja koja je na iznenađenje Srpske vojske Krajine napala Armija Bosne i Hercegovine odnosno njezin 5. korpus.

Slobodan Tarbuk

BRZ PRODOR HRVATSKIH SNAGA

U jutarnjim satima 6. kolovoza u Petrinju su sa zapada ušli pripadnici domaće 12. domobranske pukovnije, Basarac je s pripadnicima 2. bojne 2. brigade ušao upravo kontroverznim pravcem od Mošćenice, a forsirajući Kupu u grad ušla je skupina policajaca i specijalaca koji su bili na odmoru ili bolovanju pa nisu bili na velebitskom pravcu. Tog dana snage Zbornog područja Bjelovar krenule su dijelom prema Kostajnici koju su istog dana oslobodile, a dijelom prema Sunji gdje su se spojile sa snagama koje su odande napredovale i zatim zajedno s njima također krenule prema Kostajnici. Istovremeno većina Banijskog korpusa Srpske vojske Krajine bježala je u pravcu Dvora na Uni. U večernjim satima hrvatske snage ušle su u Glinu čime je presječen glavni izlaz za Kordunski korpus Srpske vojske Krajine s okupiranog područja. Kolone civila i vojske bježale su iz pravca Gline prema Dvoru i dalje mostom preko Une u Republiku Srpsku, ali je dobar dio kolone ostao zarobljen na Kordunu.

Ovim potezom hrvatske snage potpuno su zatvorile manevarski prostor Kordunskom korpusu koji se nije imao gdje povući. Ipak dio Srpske vojske Krajine predvođen Miletom Novakovićem brdskim putevima probio se od Topuskog do komunikacije Glina – Dvor i 7. kolovoza naišao na nepreglednu kolonu civila i vojnika koji su se pokušavali izvući iz obruča prema BiH. Kada je vidio da njegova tenkovska kolona, s kojom je krenuo u povlačenje iz Slunja, više ne može cestom skrenuo je s puta no kako bi kolona nailazila na kanale tako je skretala ponovno na cestu i gazila kolonu civilnih vozila koja se na njoj nalazila. Na mjestima gdje su tenkovi prelazili cestu ostajali su iza kolone prizori strave i užasa. Tog dana hrvatske snage nisu previše napredovale puštajući taj čep prema Dvoru koji je branila odstupnica Srpske vojske Krajine. Izvlačenje Srba otežavali su i upadi 5. korpusa Armije BiH koji je tog dana na kraće vrijeme presjekao kolonu civila i vojnika u izvlačenju. Sve to odvijalo se neposredno uz granicu s Bosnom.

DVOR - POSLJEDNJA BITKA U OLUJI

On je 7. i 8. kolovoza bio posljednja otporna točka u kojoj se branio jedini izlaz s Banovine u Republiku Srpsku. U središtu Dvora u popodnevnim satima 7. kolovoza razvila se bitka u kojoj su se snage 145. brigade iz zagrebačke Dubrave izmiješale sa srpskom vojskom misleći da je Dvor prazan. Morali su se povući i čekati da se svi povuku. Tako su hrvatske snage iz pravca Kostajnice u Dvor ušle tek 9. kolovoza uvečer, a snage 2. gardijske brigade koje su dolazile iz pravca Gline tek 10. kolovoza.

MASAKR U DVORU

Bitka za Dvor neispričana je priča, ali i kontroverzna jer za ubojstvo 10 osoba s posebnim potrebama, mahom starije životne dobi, koje se dogodilo u Dvoru u školi 8. kolovoza 1995. srpska strana bez dokaza optužila Hrvatsku vojsku.

O svemu je snimljen i film “15 minuta – masakr u Dvoru” koji je dostupan na internetu.

Hrvatske snage u Dvoru

ZAŠTO JE BILO TOLIKO NEUSPJEHA?

Iako je Hrvatska vojska uspješno oslobodila Banovinu zbog propusta u linijama zapovijedanja na svim razinama i nekoordiniranosti hrvatskih snaga na više pravaca napada Banijski korpus uspješno se većim dijelom povukao s tog područja.

Cilj da se neprijatelja u Petrinji prisili na predaju nije uspio, ali su barem spriječeni topnički napadi na industrijska postrojenja oko Siska, Kutine i Ivanić-Grada.

No bez obzira na to što je u javnosti etiketiran kao čovjek koji je zbog toga stavio na kocku uspjeh hrvatskih snaga u tom dijelu Oluje general Ivan Basarac samo je djelomično odgovoran za nastalo stanje.

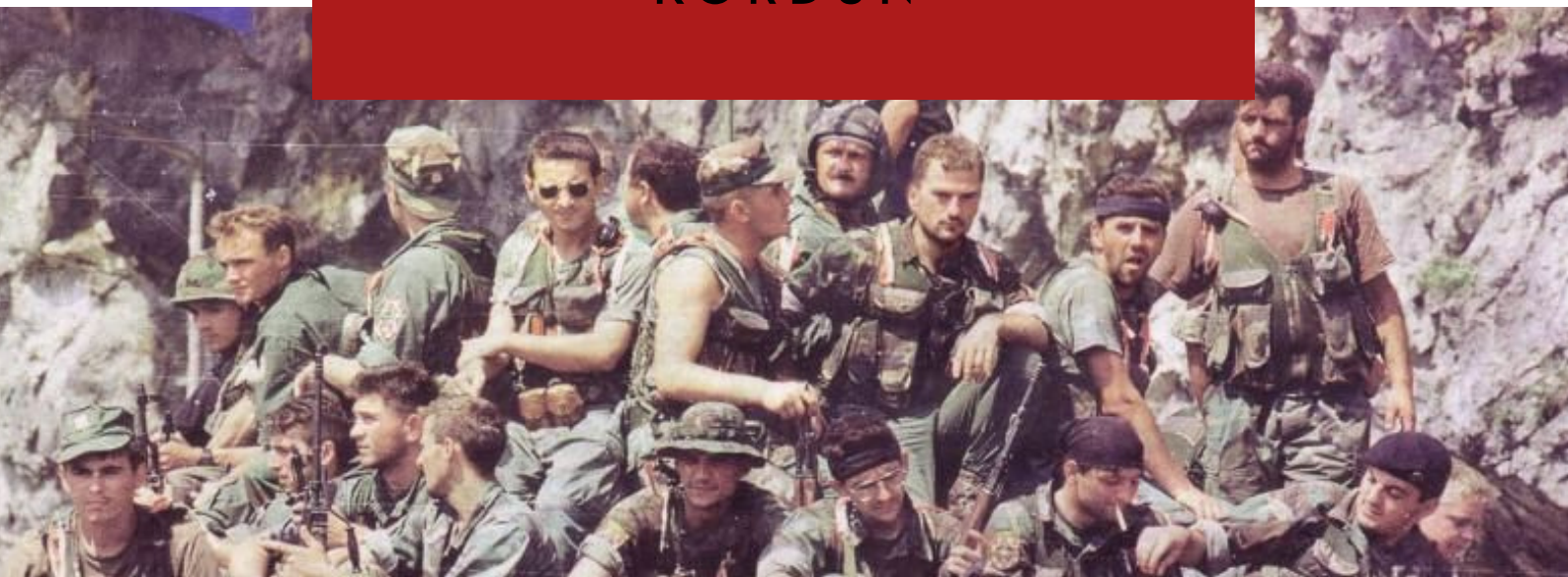
Petrinja je bila dobro branjena i dobro utvrđena minskim poljima, a zbog izostanka dijela snaga Basarac nije mogao sprovesti oslobađanje na način koji je prvotno planiran.

Za razliku od Knina u Petrinji nije bila izdana zapovijed o evakuaciji što je očito pozitivno djelovalo na moral pobunjenika koji su unatoč pritisku i zrakoplovstva i topništva dugo odolijevali napadima hrvatskih snaga.

Za razliku od Knina u Petrinji nije bila izdana zapovijed o evakuaciji što je očito pozitivno djelovalo na moral pobunjenika koji su unatoč pritisku i zrakoplovstva i topništva dugo odolijevali napadima hrvatskih snaga.

OLUJA - 2 KORDUN

KARLOVAC - ČESTA META NAPADA

Četvrti dan operacije Oluja, 7. kolovoza 1995. godine neprijateljske snage napokon su odbačene od Karlovca u čijem su se predgrađu na južnim prilazima utaborile 1991. godine i kroz četiri godine dodatno utvrdile iako su im ustvari prirodna obrana bile rijeke Kupa, Korana i Mrežnica kojima se protezao dobar dio prve crte.

Karlovac je često bio meta topničkih napada tijekom cijelog rata, a ista stvar se očekivala i kada počne Oluja. Također na karlovačkom bojištu, na području sela Stipan, bile su dalekometne rakete koje su tri mjeseca ranije, za vrijeme Bljeska, gađale i Zagreb pa su građani Zagreba 4. kolovoza proveli u skloništima spremni na odmazdu pobunjenih Srba.

Milan Martić, predsjednik Republike Srpske Krajine, bio je spreman zločin iz svibnja ponoviti što je i potvrdio u televizijskom intervjuu u jesen 1995. U njemu je tvrdio da je 4. kolovoza navečer, kada je oglašen prestanak opće opasnosti u Zagrebu i kada su ljudi krenuli van iz skloništa, zapovjedniku Srpske vojske Krajine Mili Mrkšiću naredio da gađa Zagreb svim raspoloživim sredstvima i svom municijom kojom raspolaže. Mrkšić mu je odgovorio „razumem“, ali je kao što je poznato naredbu je odbio.

STRATEGIJA ČEKANJA

Zborno područje Karlovac na čelu kojeg je bio Miljenko Crnjac imalo je iznimno zahtjevan zadatak. Radilo se o malom zbornom području koje je pred sobom imalo čitav Kordunski korpus Srpske vojske Krajine, jako topništvo te glavninu Korpusa specijalnih jedinica Srpske vojske Krajine kraj Slunja. Na raspolaganju Crnjac nije imao ni jednu gardijsku brigadu, već su sve zadaće povjerene pričuvnim postrojbama. Kada uzmemo u obzir da su one trebale forsirati čak tri rijeke i ući u napad jasno je zašto napredovanja iz pravca Karlovca nije bilo prvih tri dana. Srpski otpor bio je vrlo jak, a neke postrojbe jednostavno nisu bile dorasle tako složenim zadacima. Razlog tako čvrste obrane bio je i u tome što Kordunski korpus jedini nije imao izlaz prema Republici Srpskoj već se našao između Hrvatske vojske i Armije BiH. Jedina opcija za povlačenje bio je Dvor, a prometne pravce zakrčili su civili sa svojim autima i traktorima koji su također gledali da se preko Dvora izvuku u Bosanski Novi s druge strane Une.

Susret Marekovića i Dudakovića

U tim okolnostima bili su prisiljeni čekati razvoj događaja u susjednim Zbornim područjima, osobito na gospićkom iz kojeg mu je 6. kolovoza pristigla pomoć u vidu 1. gardijske brigade Tigrovi. Ona je dan ranije izbila na Plitvice i spojila se s Armijom Bosne i Hercegovine koja je prodrla u dubinu hrvatskog teritorija na rakovičkom i plitvičkom području sve do magistrale. Nakon toga bošnjačke snage su se povukle u Bosnu i Hercegovinu, a u selu Tržačka Raštela na samoj granici 6. kolovoza je za kamere organiziran susret dvije vojske. Tamo je general Armije BiH Atif Dudaković na koranskom mostu dočeka generala HV-a Marijana Marekovića riječima: "Gospodine generale, dobro došli! Čekali smo vas dugo, ali napokon smo se i sreli". Taj događaj na simboličkoj je razini označio kraj blokade Bihaća nakon 1201 dana i ostvarenje jednog od glavnih ciljeva Oluje.

Istog dana snage 1. gardijske brigade s kojima su bili i slunjski specijalci zaputile su se prema Slunju koji je oslobodila zajedno s ogulinskom pukovnijom koja je lavovski posao odradila oslobodivši ranije područje oko Plaškog. U samom Slunju „Tigrovi“ i Ogulinci spojili su se s domaćom 14. domobranskom pukovnijom koja se preko Primišlja, uz velike žrtve, nakon četiri godine progonstva vratila kući. Hrvatske snage u operaciji Oluja imale su crvene i žute trakice zavezane za odore kao znak raspoznavanja, no kako su pripadnici 14. pukovnije nakon neugodnog iskustva u kojem su naišli na srpsku vojsku s istim znakom raspoznavanja umjesto crvenih stavili zelene trakice umalo je došlo do tragedije i otvaranja prijateljske vatre od strane Tigrova prema euforičnim Slunjanima koji su se rastrčali po gradu kako bi obišli svoje domove, a za koje su Tigrovi zbog zelenih trakica pomislili da su Srbi. Brzom reakcijom slunjskih specijalaca koji su prepoznali svoje susjede takav je scenarij spriječen.

Nakon oslobođenja Slunja, 7. kolovoza jedna bojna 1. gardijske brigade nastavila je napredovati prema Cetingradu i prema Velikoj Kladuši gdje je izbila na granicu s BiH. Srpska vojska Krajine u bijegu prema Topuskom odnosno Kordunu minirala je i oštetila slunjski most iznad Korane no most je brzom intervencijom inženjerije saniran i ostatak 1. brigade krenuo je u pravcu Karlovca. Istog dana preko Veljuna stigao je u Vojnić u koji su u popodnevnim satima napokon stigle i snage koje su bile zaustavljene tri dana u napredovanju iz pravca Karlovca. Oslobođenjem Vojnića hrvatske snage dovele su ostatke 21. Kordunskog korpusa o okruženje.

Stisnuti između Gline i Vojnića nisu imali kamo.

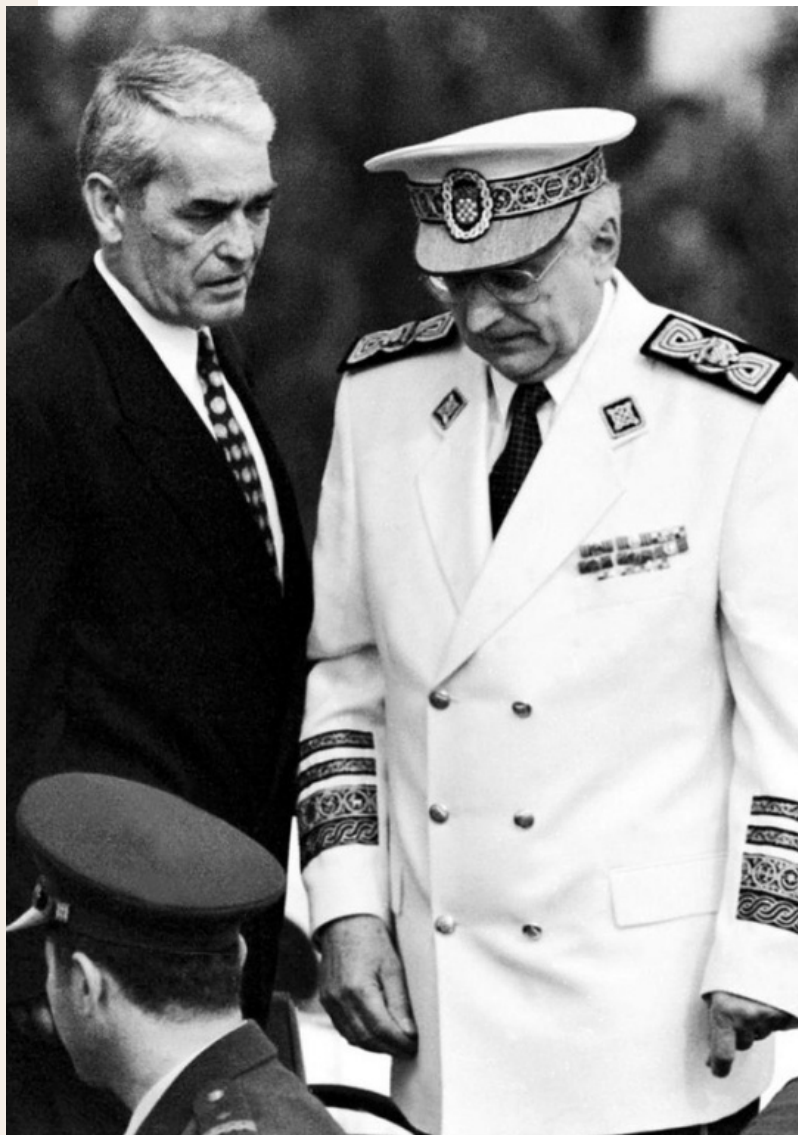
"GOSPODINE
PREDSJEDNIČE,
ZADATAK JE IZVRŠEN!"

Tog dana u 18 sati, točno 85 sati nakon početka operacije, hrvatski ministar obrane Gojko Šušak izjavio je medijima da su sve veće borbene operacije uspješno završene i da Hrvatska vojska kontrolira granicu s Bosnom i Hercegovinom.

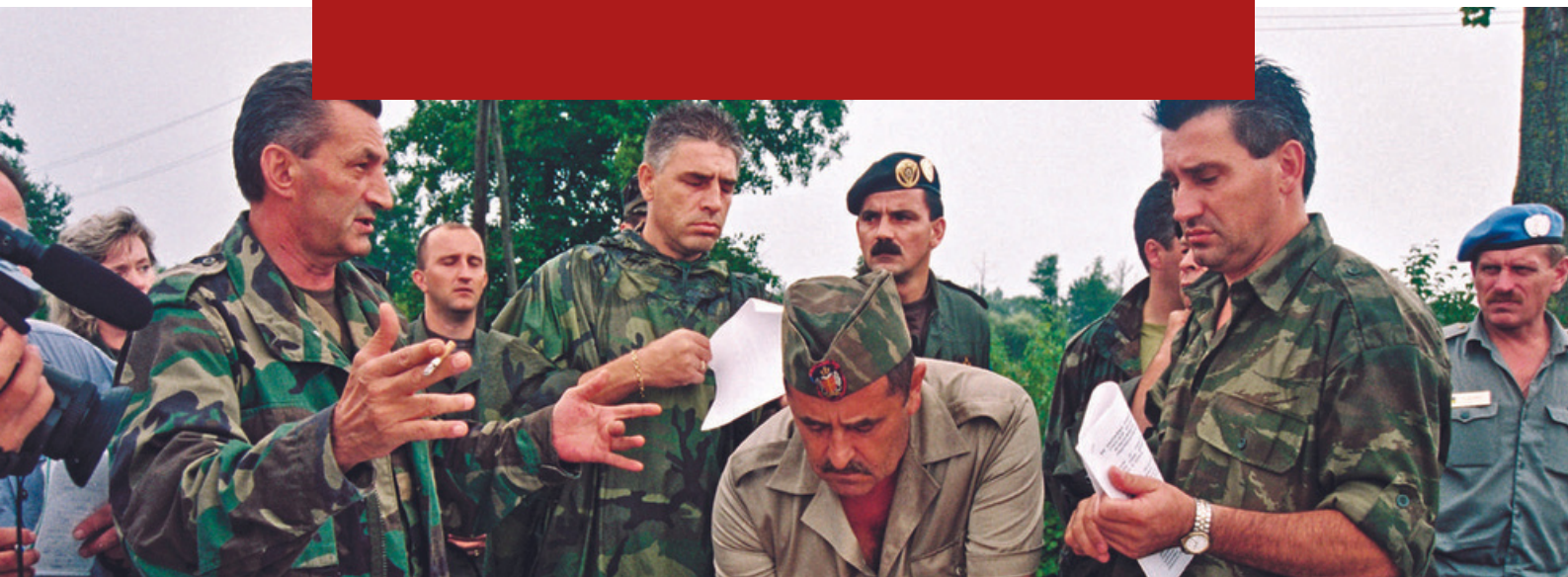
Njegove riječi koje je uputio predsjedniku Franji Tuđmanu nakon završetka operacije Oluja

*- Gospodine predsjedniče,
zadatak je izvršen!*

– postale su simbol
pobjedničkih operacija
hrvatskih snaga u
Domovinskom ratu.

PREDAJA

SLOM SRPSKE VOJSKE KRAJINE

Kao što je već ranije spomenuto, 7. kolovoza 1995. godine 21. Kordunski korpus Srpske vojske Krajine, odnosno njegov veći dio, našao se u okruženju hrvatskih snaga koje su napredovale iz pravca Banovine i Korduna.

Istog dana načelnik Glavnog stožera Zvonimir Červenko zapovjedio je na širem području Vojnić-Vrginmost-Glina-Kostajnica-Dvor prekid vatre kako bi se opkoljeni 21. kordunski korpus predao. Na temelju kontakata koje je imao s predstavnicima mirovnih snaga UN-a odnosno UNCRO-a vladalo je mišljenje kako će do predaje doći vrlo brzo.

UNCRO je predlagao da hrvatske snage uđu u Dvor i propuštaju kolonu koja je stizala iz pravca Gline u Republiku Srpsku. Prema tom dogovoru sve osobe trebale su biti razoružane osim časnika i dočasnika koji su mogli prijeći na drugu stranu s pištoljima.

PREDAJA

To nije učinjeno, pa su borbeno djelovanje nastavljena, a okružene srpske snage nadlijetali su, s ciljem zastrašivanja, hrvatski MiG-ovi.

Idućeg dana, 8. kolovoza, Tigrovi su oslobodili i Vrginmost te su bili spremni intervenirati ako ne uspiju pregovori o predaji 21. kordunskog korpusa. Pod pritiskom međunarodne zajednice iza podneva borbeno djelovanje prekinuto temeljem zapovijedi hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana.

U 13 i 20 sati počeli su u Zapovjedništvu Ukrajinskog bataljuna UNCRO-a dogovori o predaji korpusa, a do potpisivanja predaje je došlo u 14 sati kod hotela „Brioni“ između Gornjeg Viduševca i Topuskog na haubi automobila hrvatske policije.

Hrvatsku je zastupao general Petar Stipetić, a srpsku stranu pukovnik Čedo Bulat, zapovjednik 21. kordunskog korpusa „Srpske vojske Krajine“ koji je Petru Stipetiću predao prijavak te čestitao idućim riječima:

"Evo predajem vam 21. kordunski korpus te čestitam Hrvatskoj vojsci na pobjedi."

U večernjim satima u Glini je održan sastanak na kojemu su konkretizirane obveze obiju strana.

Dogovoreno je da će predaja korpusa početi 9. kolovoza u 10 sati i da će se predati kompletno naoružanje i oprema. Ipak odlučeno je da se časnicima ostavi osobno naoružanje radi održavanja reda u vlastitim redovima.

Predaju su prikriveni osiguravali pripadnici specijalne policije, a nadgledali su je pripadnici vojne policije HV-a i UNCRO-a.

Dogovoreno je da pobunjeni Srbi najprije predaju teško naoružanje. Krenulo je oko 10 sati s kamionima koji su vukli prikopčane kuhinje i agregate. Vozila bi se uredno parkirala, a pobunjenici vraćali natrag među svoje. Nakon kamiona krenuli su s predajom topova i borbenih oklopnih vozila.

OKONČAVANJE VRO OLUJA

Do napetosti je došlo jer Srbi nikako nisu dovodili tenkove koji su i dalje itekako mogli biti borbeno upotrijebljeni protiv hrvatskih snaga. Bulat se počeo izgovarati da nema vozače za tenkove, na što mu je Stipetić odgovorio da ih ima hrvatska strana i da ako uskoro ne pošalju tenkove predaja se prekida. Bulat se nakon toga uputio prema Topuskom gdje je dogovorio dolazak tenkova. Situacija je bila vrlo napeta no srpski vojnici krenuli su iza 12 sati dovoziti tenkove. Predavali bi ih bez gašenja, a u njih su odmah uskakali tenkisti 2. gardijske brigade i odvozili ih u pravcu Petrinje. Prema sjećanju generala Basarca predano je 16 tenkova T-55, one modernije M-84 odvezao je probivši se preko kolone civila srpski general Novaković.

Izvlačenje razoružanih civila i vojnika započelo je idućeg dana. Iako se činilo logičnim da se samo spuste prema Dvoru hrvatska strana nije mogla garantirati da kolonu ondje neće napasti 5. korpus Armije BiH stoga je izvlačenje organizirano pravcem Topusko – Glina – Sisak – Popovača i dalje autocestom prema Lipovcu do Srbije. Izvlačenje je okončano 12. kolovoza. U koloni se nalazilo 1600 osobnih vozila, 129 teretnih vozila, 30 autobusa, 1436 traktora i oko 13 tisuća osoba. Događali su se na tom putu incidenti poput kamenovanja kolone, ali su bili sporadični i hrvatska policija izuzetno je odgovorno odradila zadatak osiguranja kolone.

Ovom predajom je na izuzetno častan okončana oslobodilačka operacija „Oluja“ kojom je nakon četiri godine poražena paradržava Republika Srpska Krajina. Mjesec dana ranije u istoj situaciji srpske snage pod zapovjedništvom Ratka Mladića u Srebrenici su počinile strašan zločin ubivši između 7 i 8 tisuća vojnika i civila. Ovakvim potezom hrvatska je strana nedvojbeno dokazala kako je cilj „Oluje“ bio osloboditi tzv. Krajinu bez da se s lica zemlje izbrišu njezini dojučerašnji stanovnici kao što mnogi danas pokušavaju implicirati. Operacija Oluja jednostavno nije imala zločinački karakter što je teškom mukom kasnije potvrđeno i na Međunarodnom sudu za ratne zločine u Haagu.

REAKCIJE SRBIJE I SVIJETA NA OLUJU

REAKCIJE IZ SVIJETA

Reakcije iz svijeta na pokretanje operacije „Oluja“ su se razlikovale od države do države. Velika Britanija, Francuska i osobito Rusija oštro su je osuđivale, dok su Sjedinjene Američke Države i Njemačka pokazivale razumijevanje za hrvatsku operaciju. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda osudilo je hrvatski napad i tražilo prestanak svih vojnih aktivnosti. Napad je osudilo i predsjedništvo Europske unije no sve te prozivke postale su bespredmetne kada je 7. kolovoza Srpska vojska Krajine razbijena, a Republika Srpska Krajina postala prošlost. Vijeće sigurnosti na kraju je to prihvatilo kao stvarnost i nije dovodilo u pitanje legitimitet vojne akcije te je u prvi plan stavilo zahtjeve za zaštitu ljudskih i manjinskih prava.

Američki senator Bob Dole 2. dana Oluje izjavio je kako su Hrvati čekali 4 godine da Ujedinjeni narodi integriraju njihova područja, no da su Ujedinjeni narodi podbacili. Washington post istog je dana pisao kako je odluka Hrvatske da velikom ofenzivom vrati okupirano područje pospješila ono što diplomacija nije uspjela u 4 godine – postaviti temelj za rješavanje krize na Balkanu. To je potvrdio i ministar obrane SAD-a William Perry koji je smatrao da se radi Oluje prvi put poslije mnogo mjeseci javila mogućnost da se dođe do mirovnoga sporazuma. Američki predsjednik Bill Clinton istaknuo je u svojem obraćanju javnosti kako je hrvatska akcija oslobađanja okupiranih teritorija ponovno uspostavila ravnotežu u BiH što je ustvari i bio cilj američke vanjske politike.

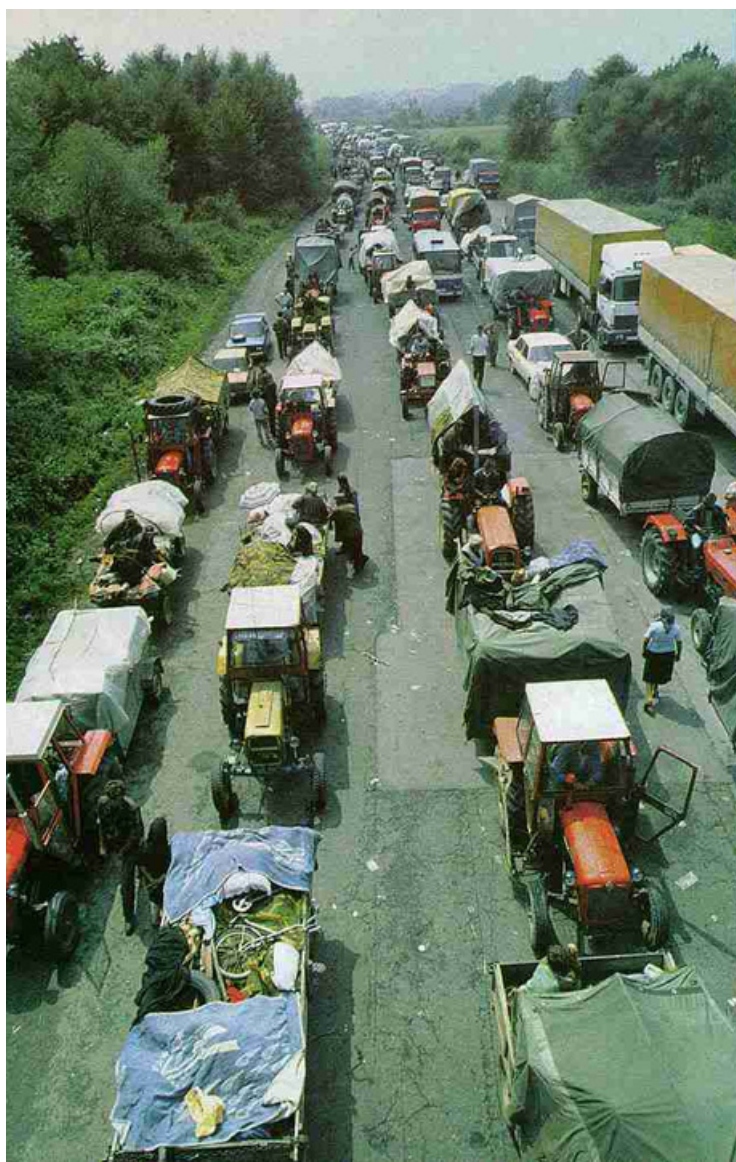
REAKCIJE SAVEZNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

U Saveznoj Republici Jugoslaviji su odmah počele rasprave i stručne analize o tome tko je krivac za tako brzi pad Krajine, kako su oni taj događaj nazivali.

Iz natpisa medija bilo je jasno da je on izazvao šok i nevjericu cijele jugoslavenske javnosti. Već prvog dana Oluje crnogorski tjednik Monitor osudio je ponašanje političkog vodstva Krajine koje se, prema njemu, busalo u prsa kao glavni zagovornik ujedinjenja svih srpskih zemalja, a čim je zagustilo pozivali su Srbiju u pomoć, a ta ista Srbija im je ranije poslala naoružanje i vojne zapovjednike.

Odmah nakon Oluje u srbijanskom tisku prevladavalo je mišljenje kako je Plan Z-4 ipak trebalo prihvatiti čime je također kao krivac za pad Krajine označeno vodstvo hrvatskih Srba.

Govoreći u medijima sami dužnosnici Republike Srpske Krajine međusobno su se optuživali i pravdali svoje odluke te tako ustvari priznali svoju odgovornost.

MEĐUSOBNA OPTUŽIVANJA SRBIJANSKOG VODSTVA

Posljednji premijer Republike Srpske Krajine Milan Babić krivio je predsjednika Krajine Milana Martića optuživši ga da je naredio opću evakuaciju civila i povlačenje vojske što je Martić opovrgavao i to bezuspješno jer je već u kolovozu 1995. u Beogradu organizirana tiskovna konferencija na kojoj su predstavljeni dokazi da je Martić donio odluku da se narod iz Krajine evakuiru u Jugoslaviju.

Martić je pak prst upirao u Slobodana Miloševića zbog izostanka angažmana Jugoslavije.

Milan Martić

Milošević je Martiću, kada je počela Oluja, prema izjavama više svjedoka preko telefona rekao da Krajina izdrži 5 do 6 dana kako bi se Beogradu ostavilo prostora da djeluje. Beograd je tog dana zapovjedniku Srpske vojske Krajine uputio brzojav u kojem je stajalo da organizira čvrst otpor najmanje još dva dana nakon čega bi Jugoslavija mogla uskočiti u pomoć. Jugoslavija je pritisnuta gospodarskim sankcijama koje joj je nametnula međunarodna zajednica bila prisiljena voditi kompromisnu politiku te joj otvorena vojna intervencija u Hrvatskoj nije bila prihvatljiva.

Napade na Martića Milošević je nastavio optuživši ga da je naredio opću evakuaciju civila i povlačenje vojske što je Martić opovrgavao i to bezuspješno jer je već u kolovozu 1995. u Beogradu organizirana tiskovna konferencija na kojoj su predstavljeni dokazi da je Martić donio odluku da se narod iz Krajine evakuiru u Jugoslaviju.

MILOŠEVIĆ: "UTEKLI SU KAO ZEČEVI"

Sam Milošević isticao je kako je u Krajini naređeno povlačenje bez stvorenog borbenog kontakta s hrvatskom vojskom na većem dijelu bojišta. Izjavio je i da bi intervencija Vojske Jugoslavije bila *"idiotska glupost"* jer kako bi ondje mogla doći Vojska Jugoslavije ako su bježeći sa stanovništvom, vojnici iz Krajine, zakrčili sve puteve. Znakovita je i njegova opaska da je *"više vojnika Srpske vojske Krajine izginulo u bežaniji nego što bi izginuli držeći liniju"*. U izlaganju na sjednici Vrhovnog savjeta obrane Jugoslavije ponovio je stav, da je odluka o povlačenju izazvala egzodus stanovništva, premda su postojali svi uvjeti da se prostor brani, nakon čega je vodstvo Krajine tražilo da Jugoslavija *„jurne tamo da brani te teritorije, sa kojih su oni utekli kao zečevi?!"*

Na istom sastanku Milošević je usporedio obranu Vukovara i Knina riječima

„molim vas, 6 hiljada Hrvata branilo je Vukovar pola godine, napala je cijela Prva armija, vazduhoplovstvo, čudo, sva sila koju je imala JNA, a oni nisu odbranili Knin, kojem se može prići samo s tri pravca, nisu ga mogli braniti ni 12 sati!?"

MIRNA REINTEGRACIJA

BEZ REAKCIJE VOJSKE JUGOSLAVIJE

Dok se odvijala operacija Oluja postrojbe Hrvatske vojske predvođene 3. i 5. gardijskom brigadom bile su u stanju pripravnosti na krajnjem istoku Hrvatske u slučaju eventualnih neprijateljskih pokreta.

Glavni cilj bio je onemogućiti prodor srpskih snaga na pravcu Šid – Županja i na pravcu od Ernestinova prema Osijeku. Zadaća tog Zbornog područja Osijek uspješno je ostvarena, ustvari srpske snage nisu ni pokušavale krenuti u prodor i na taj način destabilizirati hrvatsku crtu obrane.

Razlog pasivnosti Slavonsko-baranjskog korpusa Srpske vojske Krajine leži u činjenici što je on prema ratnim planovima na tom pravcu trebao djelovati s Novosadskim korpusom Vojske Jugoslavije koji iz Beograda nije dobio zeleno svjetlo za pokret.

Doduše postoje dokumenti s hrvatske strane koji navode da je Srpska vojska Krajine 5. kolovoza izvela tenkovsko-pješачki udar na Nuštar iz pravca Cerića i da je Nuštar u tri navrata raketirao zrakoplov koji je došao iz pravca Vukovara, a samim time vjerojatno iz Srbije. No izvjesno je da taj napad nije imao nikakvog učinka.

SRBI NA ISTOKU NISU HTJELI REPRIZU OLUJE

Kada je Vlakom slobode u kolovozu 1995. preko Knina Franjo Tuđman povezo Zagreb i Split na rivi su ga dočekali deseci tisuća ljudi koji su na njegovo pitanje što mi još preostaje da vam obećam odgovorili uzvikujući „Vukovar! Vukovar!“ Narod je nakon Bljeska i Oluje očekivao Grom, kako se trebala zvati operacija oslobađanja ostatka države.

Nakon uspješno izvedene operacije Oluja Srbi u okupiranim dijelovima na istoku Hrvatske bili su svjesni da bi se slična stvar mogla dogoditi i njima. I njima je Beograd obećavao potporu, baš kao i Martiću u Kninu, do koje u vojnom smislu na kraju nije došlo. Nitko nije mogao pretpostaviti bi li se Vojska Jugoslavije uključila u rat i kako bi gledala na tu operaciju hrvatskih snaga koja je trebala biti ne samo provedena na njezinoj granici već bi dio hrvatskih snaga prema planu vojnog oslobađanja prolazio i samim teritorijem tadašnje Savezne Republike Jugoslavije.

U još uvijek ruševnom Vukovaru su u jesen 1995. organizirali vojnu paradu, valjda s ciljem dizanja morala. Ondje se našao i dio Vojske Jugoslavije, pa i Arkan, kako bi pokazali Srbima u Slavoniji da je Beograd uz njih. Zapovjednik srpske vojske na tom području u jednom od intervjua izjavio je kako im predstoji velika bitka ne samo za Slavoniju nego i za cijelu Jugoslaviju i da će u njoj mit koji je stvoren o snazi ustaške vojske biti slomljen.

Ipak oni reprizu Oluje nisu željeli i pristali su na pregovore o mirnoj reintegraciji koji su se u jesen 1995. održavali u Erdutu. Istovremeno, u slučaju da pregovori propadnu, hrvatske snage imale su spreman plan za napad na ta područja. Vršena su izviđanja, što izvidničkim djelovanjem vojnika, što bespilotnih letjelica uz čije je snimke mapirano cijelo okupirano područje kao i položaji novosadskog korpusa u Srbiji. Osobito zahtjevno bilo je planiranje napada na pojedinim mjestima gdje je trebalo forsirati rijeke Dravu, prema Baranji, i Bosut i Vuku, prema vukovarskom području. Međutim inženjerija Hrvatske vojske bila je spremna i na takve izazove, a hrvatske snage mjesecima su se obučavale za složene zadatke koji su trebali biti vrhunac njihova ratnog puta.

VATRENI KLINOVI

Prema admiralu Davoru Domazetu hrvatske snage planirale su uporabom topništva i raketa trasirati kanale odnosno klinove kojima bi se u dubinu teritorija prebacivale hrvatske snage. Takva tri klina trebala su biti probijena na baranjskom, a četiri na vukovarskom pravcu gdje je cilj bio munjevito izbiti na Dunav.

Sjetimo se da je Domazet takvo uklinjenje zamišljao pravcem preko Kostajnice prema Dvoru u Oluji pa je na kraju Dvor postao najtvrdi orah.

Teško pretpostaviti kako bi se operacija odvijala, koliko bi bilo gubitaka, no vojni analitičari svakako ističu da bi oni bili ogromni, osobito zbog gomile minskih polja koja su se ondje nalazila.

Davor Domazet

ERDUTSKI SPORAZUM

U međuvremenu uz pregovore u Erdutu, započeli su pregovori u Daytonu na kojem su hrvatska, bošnjačka i srpska strana trebale dogovoriti mir u Bosni i Hercegovini no ondje je aktualno bilo i pitanje Podunavlja. Pritisak međunarodne zajednice, u prvom redu Sjedinjenih Američkih Država, da se bez vojnog sukoba riješi to pitanje, bio je velik. Prema američkom diplomatu Richardu Holbrookeu Tuđmanu je, kako navodi u knjizi „Završiti rat“ bilo bitnije riješiti pitanje istočne Slavonije nego BiH.

S druge strane Miloševiću je bilo bitnije riješiti pitanje BiH nego istok Hrvatske iako mu on nije bio nebitan jer bi se u slučaju vojne intervencije Hrvatske u Srbiju slio velik broj izbjeglica s tog područja, a na njemu je živjelo između 170 i 200 tisuća stanovnika.

Tako su se intenzivirali pregovori između Hrvata i Srba u Erdutu. Pobunjeni Srbi htjeli su visoku autonomiju i cilj im je bio da što dulje budu pod zaštitom UN-a no na kraju su se morali pomiriti s time da će živjeti u Republici Hrvatskoj uvjetovani i porukama koje su im pristizale iz Beograda o kojemu su jako puno ovisile.

Napokon 12. studenog 1995. potpisan je Erdutski sporazum kojim je dogovorena mirna reintegracija. Od 14 točaka sporazuma čak 7 se odnosilo na pitanje ljudskih prava. Prva točka bila je ključna – a njome je dogovoreno da će teritorij biti reintegriran u sastav Republike Hrvatske pod prijelaznom upravom koju će ondje uspostaviti Ujedinjeni narodi.

Tako je i bilo, prijelazna uprava započela je s radom 15. siječnja 1996. godine, a završila 15. siječnja 1998. U međuvremenu to je područje demilitarizirano te se Hrvatska mirnim putem vratila na svoje istočne granice.

DAYTONSKI SPORAZUM

MIROVNI PLAN ZA SAMOSTALNU BIH

Operacija Oluja dokrajčila je ideju o Velikoj Srbiji i potpuno promijenila odnos snaga stvarivši novu geopolitičku realnost. Također, pokazalo se i da je odredila tijek odnosno završetak rata u BiH o čemu ćete čitati u ovom poglavlju.

Već u rujnu 1995. Amerikanci su okupili ministre vanjskih poslova Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Jugoslavije u Ženevi i predstavili im svoj mirovni plan prema kojem bi Bosna i Hercegovina ostala samostalna i suverena u svojim međunarodno priznatim granicama, a činila bi je dva entiteta – Federacija BiH i Republika Srpska podijeljena u omjeru 51:49 u korist Federacije.

U međuvremenu porazi srpskih snaga u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini tijekom Oluje otvorili su put snagama Hrvatske vojske, Hrvatskog vijeća obrane i Armije BiH koje su krenule potiskivati srpske snage prema Banja Luci koja je bila središte Republike Srpske.

DAYTONSKI SPORAZUM

DOGOVOR S AMERIKANCIMA

Te zajedničke operacije koje su izvedene na krilima Oluje bile su vrlo uspješne. U operaciji Sana-95 Armija BiH napredovala je iz pravca Bihaća i osvojila Ključ i Sanski Most, a Hrvatska vojska operacijama „Maestral“ i „Južni potez“ osvojila je Jajce i Mrkonjić grad te došla na 23 kilometra od Banja Luke osvojivši pritom i hidroelektrane na Vrbasu kojima se taj grad opskrbljivao električnom energijom. Dakle Banja Luka je bila bez struje i „na kotačima“ odnosno spremna na bijeg jer nije imala nikakvu spremnu obranu.

U takvim okolnostima u priču se uplela Amerika koja je zamolila hrvatske snage da stanu jer će daljnjim napredovanjem hrvatskih snaga 300 do 350 tisuća Srba s tog područja otići u Jugoslaviju, a dio na okupirano područje istočne Hrvatske koje bi onda bilo još teže reintegrirati u Hrvatsku. Dakle Amerika je donijela odluku da se operacije okončaju i da neće dozvoliti konačan poraz Slobodana Miloševića.

Hrvatska je tražila još dva dana borbenih djelovanja, ali do toga nije došlo te je odlučeno da se rat u Bosni i Hercegovini okonča. Franjo Tuđman svjestan toga da s najjačom silom na svijetu nema šale pogotovo u okolnostima kada Hrvatska još nije cijela slobodna pristao je na mirovne pregovore.

Bošnjačka strana također je bila u povoljnoj poziciji, pred ulazom u Prijedor, a Amerikanci su zaprijetili da će NATO bombardirati položaje Armije BiH ako se ova ne zaustavi u napredovanju.

Pred Banja Lukom

HRVATSKA JE CJELOVITA

Pregovori su održani u američkom gradu Daytonu u jednoj od najvećih zračnih baza na svijetu. Sudjelovala su izaslanstva Hrvatske, BiH i Jugoslavije koje su vodili njihovi predsjednici.

Franji Tuđmanu je, dakle, bilo primarno riješiti pitanje istoka Hrvatske i to je prvo riješeno.

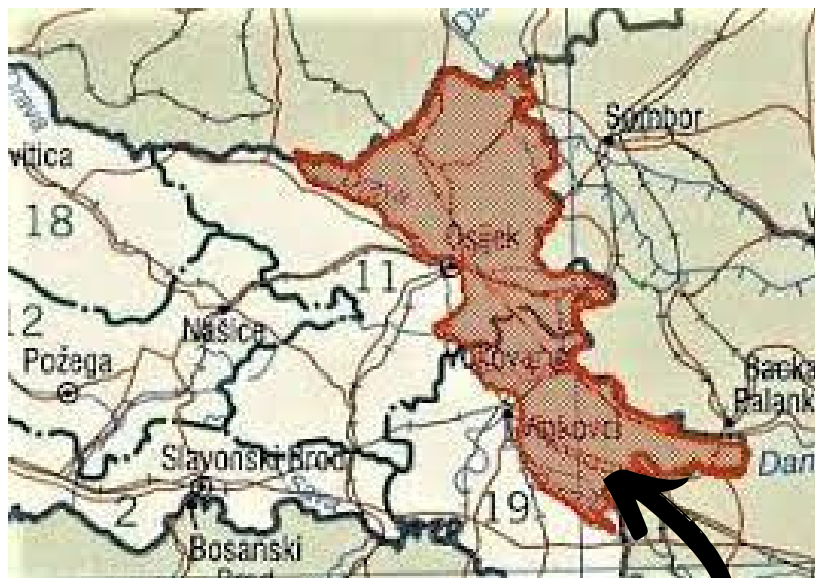
Hrvatska je već nakon dva dana ostvarila primarni cilj, a to je vlastita teritorijalna cjelovitost.

PREGOVORI O BIH

Hrvatska je zatim pristupila pregovorima s Bošnjacima oko uređenja odnosno ustroja Mostara koji je podijeljen na tri hrvatske i tri bošnjačke općine.

Nakon toga krenulo se u raspravu unutarnjeg uređenja Bosne i Hercegovine prema planu kojeg su Amerikanci iznijeli još u rujnu. Glavni je problem bio taj što je nakon vojnih operacija hrvatska i bošnjačka strana imala u svojim rukama 56% ukupnog teritorija, a plan je predviđao 51%.

Unatoč nastojanjima da se zbog toga plan izmijeni Amerikanci su bili nepopustljivi čime su učinili velik ustupak Slobodanu Miloševiću i njegovim saveznicima.

Okupirano Hrvatsko Podunavlje

RAZGRANIČENJE IZMEĐU DVA ENTITETA

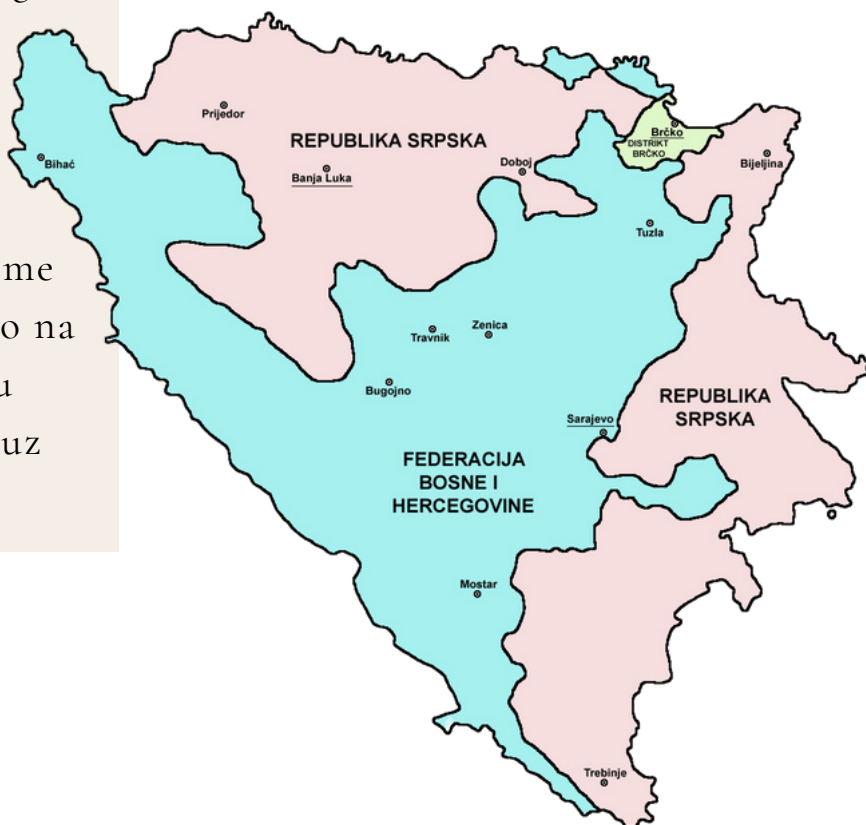
Pregovori su se vodili danima i trebali biti okončani 20. studenog no to se nije dogodilo jer Hrvatska nije pristajala da Posavina, izuzev Orašja, pripadne Republici Srpskoj koja se protezala sve do Livna.

Bošnjaci su ostvarili glavni cilj, a on je bio dobitak gotovo cijelog Sarajeva.

Amerikanci su pristali da se pomaknu jugozapadne granice Republike Srpske sjevernije čime je u Federaciju ušao Kupres, no na kompromise oko Posavine nisu pristajali. Ondje je Federaciji uz Orašje pridodan tek Odžak.

Predstavnik Hrvata u Bosni i Hercegovini Krešimir Zubak odbio je potpisati takav sporazum pa ga je potpisao premijer Herceg-Bosne Jadranko Prlić.

Tako je završen rat u Bosni i Hercegovini, a Daytonski sporazum svečano je potpisan u Parizu u prosincu 1995. godine.

ANTE GOTOVINA

IZ LEGIJE STRANACA U TIGROVE

Kada pričamo o operaciji Oluja svakako jedna od prvih osoba koje nam padaju na pamet je Ante Gotovina, čovjek koji je svojim planiranjima i strategijom ne samo otključao vrata Knina već je u njega i ušao kao zapovjednik hrvatskih snaga na tom pravcu. O Anti Gotovini ustvari nezahvalno je govoriti jer je čovjek još uvijek živ i bilo bi dakako najprikladnije da sam otkrije neke činjenice o sebi. Kako se to ne događa, Ante je još više predmet zanimanja povjesničara i novinara, a najbliže rekonstrukciji njegova života je romantizirana biografija „Ratnik, pustolov i general“ autora Nenada Ivankovića prema kojoj je snimljen i serijal „General“ Antuna Vrdoljaka.

Ante Gotovina bio je iskusni pripadnik Legija stranaca koju je napustio s dočasničkim činom. Časnički nije mogao imati jer su se oni dodjeljivali samo Francuzima. U Zagreb je stigao početkom lipnja 1991. godine, dakle u osvit rata. Nakon što se kao dragovoljac prijavio u policiju primili su ga Josip Perković i Gojko Šušak. Oni su Antu uputili u 1. A brigadu ZNG-a „Tigrovi“. Gotovina je u 1. brigadi imenovan načelnikom za operativno-nastavne poslove. Na toj dužnosti počeo je stvarati kamp za obuku gardista na Sljemenu koji je vrlo brzo i profunkcionirao.

RANJAVANJE I POVRATAK

Neki su se teško nosili s Gotovininim drilom i složenim poligonom pa je bilo i odustajanja, a najbolje od najboljih Ante je okupio u izvidničko-diverzantski vod s kojim je potkraj ljeta otišao u zapadnu Slavoniju gdje je sudjelovao u zaustavljanju Banjalučkog korpusa JNA koji je krenuo u rujnu nadirati iz Bosne preko Stare Gradiške u pravcu Nove Gradiške.

Vrlo brzo pokazao je da se na njega može računati u najsloženijim situacijama, a to je potvrdio i u jesen kada su se pripadnici njegove postrojbe istaknuli u bitci za Stari Grabovac koji je bio prva crta obrane Novske. Ubrzo nakon toga hrvatske snage na tom bojištu krenule su u protunapad. U jednoj od takvih akcija u kojima je cilj bio potisnuti neprijatelja prema Okučanima Ante Gotovina teško je ranjen.

Ubrzo je u Hrvatskoj nastupilo primirje, a rat se preselio u Bosnu i Hercegovinu. Nakon oporavka Ante je imenovan zamjenikom zapovjednika specijalnih snaga Glavnog stožera Ante Rose. Njih dvojica su nakon što je JNA u BiH okupirala Kupres, i nastavila potiskivati hrvatske snage prema jugu, otišli u Livno.

Gotovina je zapovijedao hrvatskim snagama u presudnoj bitci za taj grad 23. travnja 1992. godine kada je neprijatelj zaustavljen u napredovanju Livanjskim poljem. Upravo s tih pozicija Ante je poveo Hrvatsku vojsku u oslobodilačku operaciju Zima-94, tada već kao general Hrvatske vojske, u kojoj je ovladano visovima na Dinari.

NA ČELU ZBORNOG PODRUČJA SPLIT

Prije nego što je postao general promaknut je u jesen 1992. u čin brigadira te je imenovan zapovjednikom Operativne zone Split koja je kasnije pretvorena u Zborno područje Split. Na toj dužnosti zatekla ga je zapovijed predsjednika Tuđmana o deblokadi Zadra koja je sprovedena 1993. u operaciji Maslenica. Ante je ondje zasjaio na velikoj sceni i kao zapovjednik snaga na tom području dokazao je Tuđmanu da je sposoban donositi strategiju na najvišim razinama i u najsloženijim uvjetima.

Osim toga stekao je ogromno povjerenje vojske koja je bespogovorno slijedila njegov autoritet.

OBUKE U ŠEPURINAMA

Tijekom i nakon uspješno provedene operacije Maslenica Ante Gotovina stekao je sasvim jasnu predodžbu o tome koji su nedostaci te koje su vrline hrvatskih oružanih snaga. Nakon toga osobito se orijentirao na jednu manjkavost – dočasnički kadar, dakle dio zapovjednog kadra u Hrvatskoj vojsci na nižim razinama. Na višim razinama, od zapovjednika brigade prema zapovjedniku bojne i dalje zapovjedniku satnije sve je funkcioniralo no zapovjednici vodova i desetina premalo su djelovali samostalno i preuzimali na sebe odgovornost. Te ljude trebalo je obučiti i pripremiti da manevrima tih manjih snaga kojima su zapovijedali hrvatske snage budu još učinkovitije u ratnim akcijama. Tako je Gotovina pokrenuo kamp za obuku dočasničkog kadra u Šepurinama kraj Zadra kojim je zapovijedao Werner Ilić iz 4. gardijske brigade. Gotovina je za instruktore doveo i Francuze iz Legije stranaca i s vremenom je u Šepurinama obučeno nekoliko stotina dočasnika koji su ondje prolazili temeljnu, padobransku, instruktorsku, a najbolji od najboljih i komando obuku. Gotovina je pomno odabrao mjesto obuke, bivšu raketnu bazu JNA, koja je imala more, planinu, pistu za zrakoplove i sve ostalo što je bilo potrebno za jedno takvo obučno središte.

Ovo je bio završni čin u stvaranju pobjedničke vojske koju je iz svojeg zapovjednog mjesta u Rujanima poveo u oslobodilačku operaciju Oluja, koju je izveo bez mrlje što je kasnije teškom mukom dokazao u Haagu.

JANKO BOBETKO

PRISILNO UMIROVLJENI GENERAL JNA

Iako je svega par tjedana prije Oluje dao ostavku na mjesto načelnika Glavnog stožera Hrvatske vojske u ovoj ćemo se lekciji spomenuti generala Janka Bobetka, čovjeka kojeg se naziva i ocem moderne Hrvatske vojske i koji je stvorio vojsku koja je iznijela operaciju Oluja na svojim leđima.

Bobetko je, kao i Ante Gotovina, imao ratno iskustvo prije Domovinskog rata, ali potpuno drugačije. U II. svjetskom ratu borio se na strani partizana baš kao i Franjo Tuđman. I nakon rata ostao je u vojsci i nastavio vojno školovanje te je s 36 godina postao general JNA. Kao jedan od najperspektivnijih generala 1971. godine uključio se aktivno u Hrvatsko proljeće u kojem se zalagao za rješenje hrvatskog pitanja. Zbog toga je proglašen nacionalistom te ga je iste godine Beograd smijenio i umirovio.

Idućih 30 godina bio je pod milicijskim nadzorom i nije smio javno nastupati. Onda je došla 1991. i Bobetko se s nekolicinom partizanskih generala, koje je prošli sistem označio kao disidente, uključio u politički, a uskoro i vojni život države u nastajanju. Početkom kolovoza 1991. godine obratio se u Hrvatskom saboru zastupnicima kazavši im da je vrijeme da se ide u rovove i da u kancelarijama ima malo mjesta te je pozvao sve stranke na jedinstvo koje je već dva dana kasnije i realizirano kada je počela funkcionirati Vlada demokratskog jedinstva.

OD ORGANIZACIJE OBRANE SISKA DO STVARANJA MODERNE HRVATSKE VOJSKE

Nakon što se u ljeto 1991. godine uključio u organiziranje obrane na Banovini i obrane grada Siska u kojem je odrastao, u jesen 1991. povučen je u Zagreb koji je s njim počeo ozbiljnije računati. U kasnim večernjim satima 10. travnja 1992. godine predsjednik Republike Hrvatske izdao je Naredbu kojom je generala zbora Janka Bobetka imenovao zapovjednikom svih postrojbi Hrvatske vojske na južnom bojištu od Splita do Dubrovnika. Bio je to ustvari osnutak Južnog bojišta gdje je Dubrovnik bio u blokadi, a neprijatelj je namjeravao zauzeti Livno i Tomislavgrad i spojiti se sa snagama JNA u dolini Neretve.

Bobetko je uspio posložiti obranu koja je bila u konfuziji i već idućeg mjeseca pokrenuti hrvatske snage da krenu u prodor prema Dubrovniku i deblokiraju taj grad te odbace neprijatelja u dubinu. U jesen je započeo pregovore o povlačenju Vojske Jugoslavije iz Konavala, jedinog još okupiranog dijela Hrvatske na tom području. Pregovori su uspjeli, a Bobetko je u strahu da te položaje ne zauzme, iz pravca istočne Hercegovine, Vojska Republike Srpske izdao zapovijed za desant na Cavtat.

Po olujnom jugu i nevremenu Tigrovi su ga izvršili desant trajektima koji su se umalo potopili, a Bobetko je u knjizi *"Sve moje bitke"* zapisao da mu je to bila najstresnija odluka u cijelom ratu. Desant je uspio i tako je oslobođen čitav jug Hrvatske. Par dana kasnije u grušku luku stigao je predsjednik Tuđman kojem je Bobetko predao prijavak i obavijestio ga da je uspješno izvršio povjereni zadatak.

Tuđman ga je ubrzo imenovao načelnikom Glavnog stožera Hrvatske vojske i povjerio mu da s mladim brigadirom Gotovinom provede operaciju Maslenica, ali mu je povjerio i stvaranje moderne Hrvatske vojske koja će biti spremna pitanje okupiranih područja riješiti vojnim putem pošto je postalo vidljivo da diplomatskim putem jednostavno ne ide.

Kao prvi čovjek Hrvatske vojske odlučio je u Zagrebu formirati Zapovjedno-stožernu školu na Hrvatskom vojnom učilištu koju su polazili najviši časnici koji su se već dokazali u Domovinskom ratu.

Na taj način su ono što su stekli u praksi ojačavali potrebnim znanjima. U Oluji nije bio niti jedan zapovjednik neke postrojbe, a da nije završio tu školu. Bobetko je počeo obilaziti dugačku prvu crtu obrane Hrvatske i sve je položaje znao na pamet.

Vojnici su ga zbog toga što je bio s njima u rovovima iznimno poštovali i voljeli.

ISPLANIRAO OLUJU

Upravo je Bobetko u operaciji „Maslenica“ shvatio s kojim kadrom časnika može računati te je zajedno s njim počeo pripreme za oslobođenje Hrvatske. Iako zbog bolesti nije mogao voditi operaciju „Bljesak“ ona je izvedena prema planovima koje je on radio.

Slično je bilo s „Olujom“. Par tjedana ranije na njegovo je mjesto Tuđman postavio generala Zvonimira Červenka, ali Oluja je 90% izvedena prema planovima koje je još u lipnju 1995. zapovjednicima Zbornih područja predao upravo Janko Bobetko.

Červenko je pokušao neke planove i izmijeniti, ali su zapovjednici na terenu ispravno procijenili kako će slijediti Bobetkov plan kojim je na koncu ostvaren ogroman uspjeh.

HEROJI OLUJE

OKO 200 POGINULIH BRANITELJA

U operaciji „Oluja“ poginulo je oko 200 hrvatskih branitelja, među njima bilo je visokih časnika, zapovjednika i istinskih heroja, neke od njih već sam i spomenuo kroz edukaciju.

Poginuli su i neki mladići koji su tek odradili vojni rok i bili mobilizirani, a poginuli su i mladići koji su kao golobradi otišli u rat 1991. i živjeli za dan kada će doživjeti „Oluju“.

U ovom poglavlju donosim vam još neispričanu priču o jednom od njih – Ivanu Belečetiću. Dečku koji je u legendu ušao zbog toga jer se našao na plakatu „*Za Hrvatsku kao „Tigar“*“ kojim je Hrvatska vojska nastojala u gardu privući nove mladiće.

IVANOVO DJETINJSTVO I MLADOST

Ivan Belečetić rođen je 1972. godine u Gorjanima u kojima je i odrastao. Djetinjstvo mu je bilo vrlo teško, majka mu je umrla kada je imao tek šest godina. Njegovi stariji brat Božo i sestra Katica već su bili odrasla djeca i bilo im je utoliko lakše, a brigu o malom Ivanu preuzela je njegova baka. Kod nje je ostao do 8. razreda osnovne škole koju je pohađao u Gorjanima. Tada se preselio kod brata Bože koji je živio u Đakovu.

U Vukovaru je upisao srednju Obučarsku školu u Borovu naselju, a u tom razdoblju počeo ga je zanimati vojni poziv. Par puta slao je zamolbe u Batajnicu da ga prime u JNA i školuju za vojnog pilota no pregledi su bili rigorozni i nije ih prošao.

PADOBRANSTVO

U međuvremenu Ivan je postao aktivan član Aerokluba Borovo te se počeo baviti padobranstvom. Zanimljiv je podatak da je imao čak 150 skokova padobranom, a malo je nedostajalo da jedan bude koban. Pri jednom polasku na skok pilot je izgubio kontrolu nad zrakoplovom iz kojeg je Ivan uspio iskočiti. Zrakoplov je udario u nasip uz Dunav. Pilot je smrtno stradao, a Ivan je teško ozlijeđen.

Slijedio je oporavak nakon kojeg je Ivan dobio poziv u JNA. Otišao je u Niš gdje je služio vojni rok u 63. padobranskoj brigadi.

Kasnije je dobio prekomandu u Sarajevo i odande je pobjegao kada je shvatio da počinje rat u Hrvatskoj, a da je on na krivoj strani

POVRATAK U HRVATSKU I ODLAZAK U RAT

Po dolasku u Hrvatsku odmah je otišao u DVD Đakovo, gdje je u ljeto 1991. bio sabirni centar za ročnike koji su bježali iz JNA. Ondje je proveo nešto manje od mjesec dana, a zatim je otišao u Zagreb gdje se prijavio u 1. A brigadu Zbora narodne garde.

Još kao dječak Ivan je bio u izviđačima, a taj put nastavio je i u „Tigrovima“ u kojima je proveo cijeli svoj ratni put.

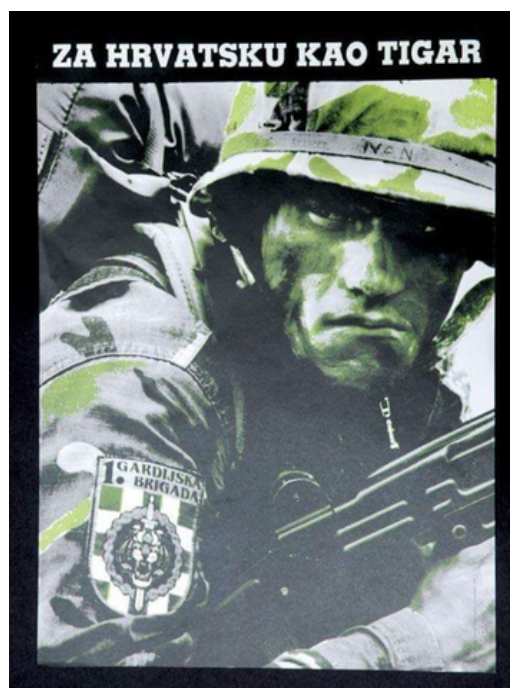
Nakon vatrenog krštenja u zapadnoj Slavoniji '91. uslijedio je odlazak na dubrovačko bojište '92. godine. Bio je izniman vojnik, suborci ga pamte po nadimku Padobranac, a njegov zapovjednik rekao mi je da je Ivan bio prototip uzornog i odgovornog vojnika te da si je sam kupovao dijelove vojne opreme.

NESRETNA POGIBIJA

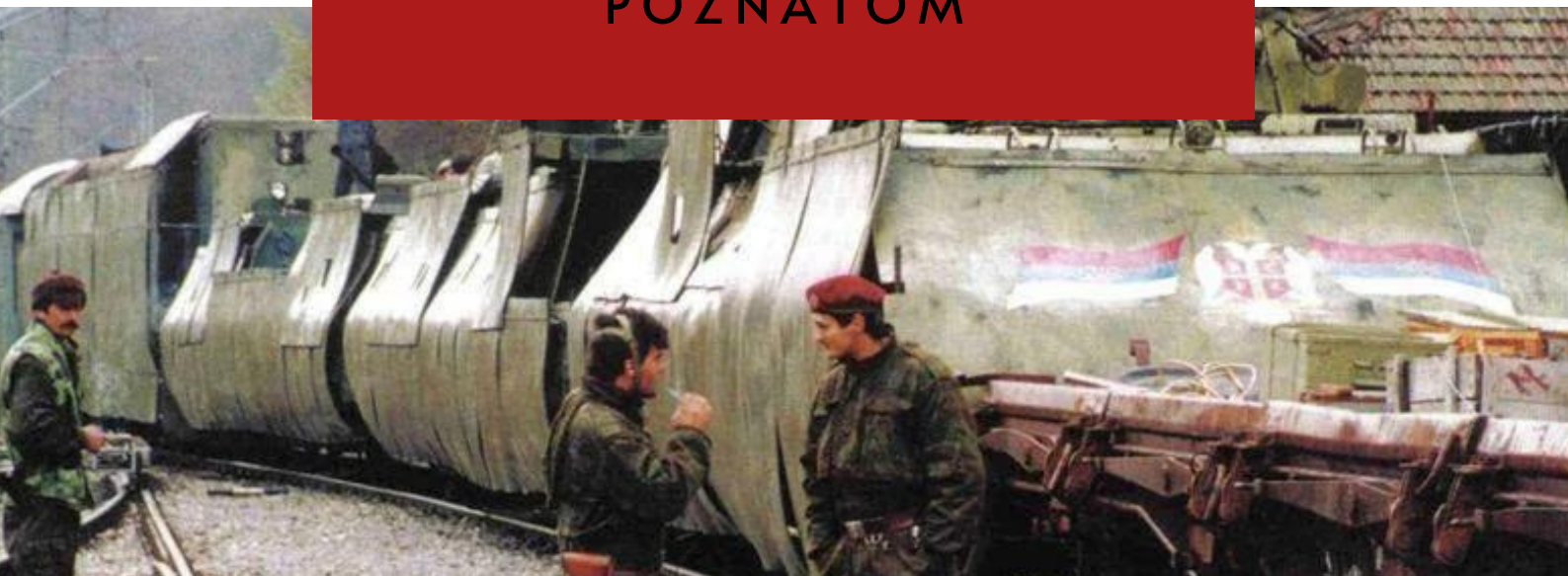
Tijekom 1995. godine kao zapovjednik skupine izvidnika „Tigrova“ brigade Hrvatske vojske Ivan je sudjelovao u operacijama „Bljesak“, „Ljeto-95“ i „Oluja“ u kojoj je i poginuo 6. kolovoza kod Slunja.

Naime pri nailasku na vozilo koje im je prepriječilo put, Ivan i suborci krenuli su ga pomaknuti. Tada je odjeknula eksplozija od koje su smrtno stradali Ivan i Josip Jakša.

Mina iznenađenja koju je neprijatelj ostavio pri povlačenju tako je na samom kraju Domovinskog rata ubila Ivana Belečetića, legendu s ratnog plakata „ZA HRVATSKU KAO TIGAR!“.

NEPOZNATO O POZNATOM

3 TEME VRIJEDNE PAŽNJE

Mnoge činjenice o operaciji Oluja nisu poznate široj javnosti, a kroz ova zadnja poglavlja upoznat ću vas s onima za koje mislim da će vam biti najinteresantnija.

Započet ćemo s operacijom Vaganj-95 koja je umalo osujetila Oluju, a zatim ćemo prijeći na temu etničkog čišćenja, ali ne Srba iz Hrvatske već Hrvata i Bošnjaka iz Bosne i Hercegovine.

Za kraj sam pripremio i jednu "lakšu" temu o jedinom improviziranom oklopnjaku Srpske vojske Krajine.

Sve te nepoznate činjenice i događaji upotpunit će vašu sliku o vojno redarstvenoj operaciji Oluja.

PROTUUDAR RATKA MLADIĆA

Dok se Hrvatska vojska pripremala za ulazak u Knin nakon uspješno izvedene operacije Ljeto-95 i oslobođenja Bosanskog Grahova, 50-ak kilometar od tog grada u pravcu Bihaća, u Bosanskom Petrovcu, Srbi su pripremali žestok protuudar. Ondje je 30. srpnja 1995. godine održan sastanak koji je vodio general Vojske Republike Srpske Ratko Mladić te je na njemu iznio plan o operaciji Vaganj-95. Cilj te operacije bio je s 80 tisuća vojnika udariti na snage HV-a, HVO-a i Armije BiH, vratiti Grahovo i Glamoč te zauzeti Kupres i Livno, zauzeti Bihać, a s druge strane udariti na dolinu Neretve te izbiti na Metković. Velikosrpski stratezi busali su se u prsa i obećavali narodu da će stići sve do Sinja.

Zapovijed za operaciju „Vaganj-95“ kojom je trebao osigurati dugoročnu vojnu održivost Republike Srpske i Republike Srpske Krajine Mladić je izdao 3. kolovoza. Sukladno njoj operacija je trebala krenuti u 6 sati ujutro 5. kolovoza 1995. godine. Međutim operacija Oluja počela je 25 sati ranije i tako preduhitрила Mladićevu operaciju koja je na koncu pokrenuta u noći s 12. na 13. kolovoza u daleko manjem opsegu. Tog dana elitne snage Vojske Republike Srpske pokrenule su jedini protuudar na hrvatske snage nakon operacije Oluja. Zadatak im je bio zauzeti Bosansko Grahovo i svladati strateški važan prijevoj Derale na komunikaciji između Grahova i Knina. U drugoj fazi očito im je cilj bio vratiti Knin.

Hrvatska strana nije imala nikakve obavještajne podatke o pokretanju takve operacije. Nakon Oluje glavne snage otišle su na zasluženi odmor, a uglavnom pričuvne postrojbe preuzele dostignutu crtu. Nakon početnog djelovanja srpskog topništva, u napad se u zoru uključilo i pješništvo, a zatim i tenkovi i zrakoplovi. Najžešći napad izvršen je na položaje ispred prijevoja Derale koje su nazivane i kninskim vratima.

Borbe su trajale cijeli dan uz ogromne gubitke s hrvatske strane.

Idućeg dana krenuo je kontranapad Hrvatske vojske u kojem je udarna snaga bila 7. gardijska brigada „Pume“, a 15. kolovoza s boka su udarili i 113. šibenska brigada uz pomoć 4. gardijske brigade i na taj način neprijatelj je potisnut prema Drvaru, a Knin obranjen.

ETNIČKO ČIŠĆENJE BANJA LUKE

BIJES PORAŽENIH SRPSKIH VOJNIKA

Dok Srbi neopravdano optužuju Hrvate za etničko čišćenje Krajine u operaciji Oluja, zaboravlja se da je upravo nakon Oluje kao njezina posljedica izvršeno etničko čišćenje područja oko Banja Luke.

Naime val srpskih izbjeglica s područja Republike Srpske Krajine zahvatio je početkom kolovoza 1995. godine područje Banja Luke i zapadne Bosne. Oko 130 tisuća ljudi koji su evakuirani ili su pobjegli iz okupiranih područja Hrvatske došlo je na područje Republike Srpske na kojem do tada nije bilo ratnih sukoba, no Hrvati i Bošnjaci svejedno su ondje cijelo vrijeme, osobito nakon što je počeo rat u BiH, bili meta diskriminacije i maltretiranja.

Prvi Srbi iz Hrvatske u Banja Luku su stigli već 3. kolovoza 1995. godine, a kada je idućih dana taj broj prerastao okvire stvarnih mogućnosti smještaja započeo je val nasilja nad Hrvatima i Bošnjacima koji su izbacivani iz svojih domova.

Nikola Koljević, tadašnji potpredsjednik Republike Srpske, zapisao je promatrajući taj kaos u svoj dnevnik kako su najžešći u takvim situacijama bili poraženi srpski vojnici koji su u grupama upadali u stanove i kuće Muslimana i Hrvata i nasilno ih izbacivali. Policija je bila nemoćna ili jednostavno nije htjela reagirati. Koljević piše:
„Ti su ljudi s oružjem, spremni da se sukobe sa svakim tko im stane na put, u svom besu spremni su i da pljačkaju i ubijaju.“

ETNIČKO ČIŠĆENJE BANJA LUKE

PROGON HRVATA I BOŠNJAKA

Deportacija Hrvata i Bošnjaka s tih prostora i formalizirana je 14. kolovoza 1995. od strane vlasti Republike Srpske. Naime tog dana Koljević je potpisao odluku o prisilnoj deportaciji u Hrvatsku svih Hrvata i Bošnjaka iz Banja Luke i drugih naselja u zapadnoj Bosni.

Radilo se ustvari o području Banjalučke biskupije na čelu koje se nalazio biskup Franjo Komarica koji je bio u kućnom pritvoru i slao apele u svijet da zaustavi progone no to se nije događalo.

Nakon što su opljačkani i poniženi Hrvati su u Hrvatsku deportirani organizirano. Na radiju Banja Luka emitirala bi se obavijest odnosno proglas o pripremljenim autobusima koji bi čekali na određenom mjestu u gradu Hrvate i Bošnjake. Oni su u Hrvatsku dolazili najčešće preko Srpca u Davor, ali i iz Bosanske Gradiške u Staru Gradišku te iz Bosanskog Broda u Slavonski Brod. Samo u Sabirni centar Davor, čamcima je preko Save u razdoblju od 14. kolovoza do 17. listopada 1995. pristiglo preko 20 tisuća Hrvata i Bošnjaka, a ukupan broj protjeranih nedvojbeno je znatno veći.

OPREMANJE I KORIŠTENJE VLAKA

Poznato je da su u Domovinskom ratu hrvatske snage u nedostatku borbenih oklopnih vozila izrađivale razna improvizirana vozila na raznim podvozjima, bilo kamiona, bilo traktora ili bagera, no slabo je poznato da su i srpske snage imale jedno improvizirano borbeno oklopno vozilo
- oklopljen vlak pod nazivom Krajina ekspres.

Vlak su za borbenu upotrebu prenamijenili kninski željezničari koji su 1991. pristupili specijalnoj jedinici krajinske milicije. Dizel lokomotiva uzeta od Jugoslavenkih željeznica gurala je teretne vagone koji su u prvoj akciji bili zaštićeni vrećama pijeska, a iza skrivali bi se vojnici koji su pucali pješачkim naoružanjem. Prvi napad za koji su koristili vlak bio je na području Gračaca.

Nakon toga na bokove vagona zavarili su čelične ploče, a opremili su ih protuzrakoplovnim topovima, protuoklopnim raketama – Maljutkama te teškim strojnicama. S gornje strane vagoni su tek djelomično natkriveni čeličnim pločama, dakle nisu oklopljivani u potpunosti. Uostalom to nisu mogli ni biti zbog naoružanja kojim su opremljeni.

Krajina ekspres 1991. godine sudjelovao je u borbama na drniškom bojištu odnosno na pruzi Knin - Drniš i na ličkom bojištu gdje su članovi njegove posade djelovali prugom Gračac – Gospić. Kraće vrijeme 1992. vlak je bio na zadarskom bojištu nakon čega je vraćen u Knin gdje je bio smješten u jednom hangaru. Te godine sudjelovao je i u borbama na Koridoru u Bosanskoj Posavini. Pripadnici željezničke čete, kako se nazivala posada vlaka u sastavu kninskog korpusa, sudjelovali su i u pješачkim borbama kada se za to ukazala potreba.

Vlak je dodatno opreman tijekom 1993. kada je na jedan vagon postavljena samohotka, vozilo koje na sebi ima top, a koja je imala čestih problema s motorom. Osim toga opremljen je i vođenim raketama te još bolje zaštićen od potencijalnih pogodaka protuoklopnog oružja. Famosnom unskom prugom vlak je išao i u napade na Bihać gdje je naišao na minu pri čemu je ranjeno više članova posade. Unatoč tome ostao je borbeno upotrebljiv te je u studenom 1994. na samim prilazima Bihaću pogoden raketom tipa Maljutka no kako je ona pogodila u armiranu gumu vlaku praktički nije bilo ništa.

KRAJINA EKSPRES U OLUJI

Kada je počela operacija „Oluja“ posada vlaka izvela je iz Knina vlak u smjeru Like. Izenadilo ih je brzo napredovanje hrvatskih snaga pa je vlak ostao odsječen na dijelu pruge između Otrića i Knina. Kako ne bi pao u ruke Hrvatima posada je otkvačila lokomotivu i pokušala uništiti kompoziciju puštajući je niz strminu prema Kninu te je nakon toga pobjegla u Bosnu.

Međutim iako je dio vagona, natovarenih streljivom izletio iz tračnica i uništio se, lokomotiva nije izletjela te se spustila prema Kninu gdje su je iznenađene dočekale hrvatske snage.

Iste 1995. je prebojana i vraćena u upotrebu i dan danas služi Hrvatskim željeznicama.

ZAKLJUČAK

I dok se u hrvatskoj javnosti i dalje lome koplja oko legitimiteta vojne operacije Oluja, svatko će od Vas na kraju ovog e-booka iznijeti svoj zaključak o tome koji je bio karakter Oluje.

Ono što je definitivno, radi se o sudbonosnom događaju za građane Republike Hrvatske, ali i Bosne i Hercegovine. Slom "Krajine" označio je pobjedu Hrvatske u Domovinskom ratu i poslužio kao uvod u novo poglavlje hrvatske povijesti.

Kreiramo ju danas zajedno, i Vi ja, svjesni toga da Republika Hrvatska nije dobivena, već izborena!

BORNA@DOMOVINSKIRAT.HR

POPIS LITERATURE

Davor Marijan: *"Oluja"*

Rahim Ademi: *"Samo istina"*

Janko Bobetko: *"Sve moje bitke"*

Mate Granić: *"Diplomatska Oluja"*

Ivan Basarac: *"Ako padne
Petrinja, past će i Beograd"*

Ante Gotovina: *"Napadajni
bojevi i operacije HV i HVO"*

Nenad Ivanković: *"Ratnik"*

Ana Holjevac Tuković: *"Proces
mirne reintegracije Hrvatskog
Podunavlja"*

Krešimir Ćosić: *"Između prošlosti
i budućnosti"*

Nikica Barić: *"Srpska pobuna u
Hrvatskoj"*

Mario Werhas i ostali: *"Akcije
specijalne policije MUP-a u
operaciji 'Oluja'"*

Boris Gregurić i Zlatko Ivković:
"Od TIN-a do Strijele"

*Zahvaljujem ratnom fotografu Željku Gašparoviću
na ustupljenim fotografijama.*